

110/2003. (X. 21.) FVM rendelet

az erdészeti szaporítóanyagokról

A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény 30. §-a (2) bekezdésének e) pontjában, valamint az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 106. §-ának (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A rendelet célja és alkalmazási köre

1. § (1) Az erdőgazdálkodásban olyan szaporítóanyagot kell felhasználni, amely lehetővé teszi a környezethez jól alkalmazkodott, genetikailag változatos erdei ökoszisztémák kialakulását, a természeti rendszerek és a biológiai fajok, taxonok evolúciós képességének megőrzését, és amelytől egyúttal az erdők élőfakészletének növelése, a faanyag minőségének javulása, illetve az erdők környezetre gyakorolt jótékony hatásának megőrzése és javítása kellő biztonsággal elvárható.

(2) Természetközeli erdők esetében az adott ökológiai feltételekhez jól alkalmazkodott, genetikailag kielégítően sokszínű és mikroevolúciós képességű, valamint a fatermesztés céljainak is megfelelő mennyiségi és minőségi tulajdonságokat felmutató származások származásazonosított minősített szaporítóanyagának alkalmazását kell elősegíteni. Faültetvények esetében nagy hozamú és ökológiailag kielégítően stabil fajták fajtaazonos és fajtatiszta szaporítóanyagát kell felhasználni.

(3) A rendelet hatálya kiterjed:

 a)¹ az 1. számú mellékletben foglalt erdészeti fajok és fajtaik szaporítóanyagára (beleértve azok gyökérkapcsolt gombafajokkal mikorrhizált szaporítóanyagát), a szaporítóanyag begyűjtésére, előállítására, nevelésére, készletezésére, forgalomba hozatalára és felhasználására,

b) a szaporítóanyagok előállítását, begyűjtését, nevelését, készletezését és forgalomba hozatalát közvetve vagy közvetlenül szolgáló létesítményekre, növényállományokra,

c)² azon természetes személyekre, jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre (a továbbiakban együtt: szervezetek), amelyek erdészeti szaporítóanyag-előállításával, begyűjtésével, nevelésével, készletezésével, forgalomba hozatalával és felhasználásával foglalkoznak,

¹ Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § a).

² Módosította: 22/2014. (III. 14.) VM rendelet 18. § a).

d)¹ a szaporítóanyag-minősítő rendszert működtető és ellenőrző Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalra (a továbbiakban: NÉBIH), a növény- és talajvédelmi, továbbá növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalra, valamint a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatalra (a továbbiakban: Pest Megyei Kormányhivatal).

Fogalommeghatározások

2. § E rendelet alkalmazásában

1. *erdészeti szaporítóanyag*: az 1. számú mellékletben felsorolt fajok és mesterséges hibridjeik, fajtaik erdészeti célú növények előállítását szolgáló vetőmagja, vegetatív szaporító alapanyaga, és az ezekből nevelt ültetési anyagok, amelyek megfelelnek a minősítés követelményeinek,

2. *szaporító alapanyag*: növény előállítására szolgáló vetőmag, illetve állomány alól kiemelt csemete vagy növényi rész,

3. *szaporítóanyag kategóriák*: a szaporítóanyagoknak az OECD és EU erdészeti szaporítóanyag rendszerek származási és vizsgálati követelményei alapján kialakított csoportjai (származásazonosított, kiválasztott, kiemelt, vizsgált), amelyek megfelelnek a 7. §-ban részletezett követelményeknek,

4. *származási körzet*: kielégítően egységes ökológiai adottságokkal rendelkező, földrajzilag körülhatárolható olyan terület vagy területek csoportja, amelyen belül egy faj vagy alfaj populációi azonos külső megjelenési vagy genetikai bélyegekkel rendelkeznek,

5. *származás*: az a földrajzi hely, ahol az adott faállomány vagy faegyed megtalálható,

6. *eredet*: az a hely, ahol egy faállomány vagy populáció őshonosan tenyészik, vagy ahonnan egy nem őshonos faállomány eredetileg származik,

7. *szaporítóanyag-forrás*: szaporítóanyag begyűjtését vagy előállítását szolgáló természetes maggyűjtési egység (erdőállomány, facsoport, faegyed) vagy törzsültetvény,

8. *állomány*: kielégítően egységes fenotípusú és megfelelő nagyságú faállomány (populáció), amely más faállományoktól egyértelműen elhatárolható,

9. *természetes előfordulás*: a magtermelő (begyűjtő) állomány vagy szaporítóanyag-forrás természetes előfordulású, ha folyamatosan, több generációra visszatekintve természetesen újult fel, illetve, ha a saját maga vagy a vele közvetlenül szomszédos természetes előfordulású állományok szaporítóanyagával mesterségesen erdősített,

10. *őshonosság*: a magtermelő (begyűjtő) állomány vagy szaporítóanyag-forrás őshonos, ha természetes előfordulású vagy ha azonos származási körzetben gyűjtött magból nevelt csemetével mesterségesen erdősített,

11. *erdészeti törzsültetvény*: a magtermelő állomány, a magtermesztő ültetvény, valamint az anyatelep,

12. *magtermelő állomány*: elsődlegesen magtermesztési célú, megfelelő nagyságú, szükséges mértékig a nemkívánatos beporzástól izolált, vetőmagot termő faállomány, amely a hasonló ökológiai viszonyok között tenyésző más faállományokhoz képest kedvezőbb külső képet vagy igazolt genetikai fölényt mutat, és területileg elhatárolható,

1 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (1). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

13. *magtermesztő ültetvény*: ismert származású klónokból vagy magoncokból, meghatározott arányban, egyedenként azonosítható módon, elsődlegesen magtermesztés céljára létesített, a nemkívánatos idegen beporzástól megfelelően izolált, az önbeporzás valószínűségének mérséklése érdekében kialakított elrendezésű és méretű ültetvény,

14. *anyatelep*: vegetatív szaporító alapanyag termelése céljából létesített ültetvény,

15. *központi anyatelep*: a törzsanyatelep szuperelit szaporítóanyagából létesített, elsősorban üzemi anyatelek létesítésére szolgáló elit fokozatú szaporító alapanyagot termő anyatelep,

16. *üzemi anyatelep*: a központi anyatelep elit fokozatú szaporítóanyagából létesített, certifikált fokozatú, erdősítési célú ültetési anyag előállításához szükséges szaporító alapanyagot termő anyatelep,

17. *szaporítóanyag-előállítás*: a szaporítóanyag gyűjtésének, előállításának, tárolásának, szaporításának, felkészítésének és feldolgozásának minden formája, az ültetési anyag termesztéséig és reklámozásáig bezárólag,

18. *erdőgazdálkodó*: az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 13. §-ának (1) bekezdése szerinti erdőtulajdonos vagy az erdőgazdálkodási tevékenységet folytató jogszerű használó,

19.1 *erdészeti csemetekert*: erdészeti szaporítóanyag-előállítására, nevelésére, tárolására szolgáló, a NÉBIH által engedélyezett és bejegyzett terület (faiskola), a rajta lévő létesítményekkel és növényállománnyal,

20.2 *bejegyzett magbegyűjtőhely*: a NÉBIH által bejegyzett, átmeneti magtárolásra alkalmas hely, ahol a begyűjtött mag, makk felvásárlása, átvétele, készletezése, feldolgozása történik,

21. *import*: harmadik országból az Európai Unióba végzett beszállítás,

22. *export*: az Európai Unióból egy harmadik országba végzett kiszállítás,

23. *átszállítás*: az Európai Unió tagállamai közötti szaporítóanyag szállítás,

24. *szaporítóanyag választék*: valamely szaporítóanyag azon tulajdonsága, amelyet a nevelési technológia és a kor jellemez (például 2 éves alávágott magági csemete),

25.3 *zárlat alatti termesztés*: Magyarországon szakmai előírás szerint fel nem használható külföldről származó szaporítóanyag-előállítása külföldi értékesítés céljára a NÉBIH külön engedélye alapján, zárlat alatt; a szaporítóanyagot teljes egészében ki, illetve át kell szállítani, vagy meg kell semmisíteni,

26. *származási igazolvány*: a forgalomba hozható szaporítóanyag klón- vagy származásazonosságát, kategóriáját igazoló okirat,

27. *kitermesztés*: erdészeti szaporítóanyag minták fajtaazonosságának, életképességének, teljesítőképességének összehasonlító vizsgálata a kibocsátó törzsültetvény bírálata, minősítése érdekében,

28. *törzskönyvi előjegyzés*: az elszaporítás kiinduló anyagának vagy törzsültetvénynek előzetes nyilvántartásba vétele,

29. *törzskönyvezés*: az elszaporítás kiinduló anyagának vagy törzsültetvénynek közhitelű nyilvántartásba vétele,

30. *törzsültetvénné minősítés*: újonnan létesített vagy kijelölt törzsültetvény továbbszaporításra (szaporítóanyag kibocsátásra) alkalmas voltának hivatalos tanúsítása,

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

31. *törzssültetvény szemle*: a továbbbszaporításra való alkalmasság meghatározott időközönkénti hivatalos ellenőrzése,

32. *törzssültetvény zárolás*: a továbbbszaporításból való átmeneti vagy végleges kizárás,

33. *genotípus*: az egyed génjeiben tárolt genetikai információk összessége,

34. *fenotípus*: az egyed megjelenési formája, amelyet a genotípus és a környezet határoz meg,

35. *populáció*: egyazon fajhoz tartozó, azonos területet egy időben benépesítő, egymással potenciálisan szaporodási közösséget alkotó egyedek összessége,

36. *fajta genetikai jellege*: a fajtát alkotó genotípusok száma és az erdősítésre felhasználható szaporítóanyag-előállításának módja (generatív, vegetatív) alapján jellemezhető fajtatulajdonság,

37. *klóncsoport*: klónok rögzített arányú együttese, amelyek közösen alkotnak fajtát, és amelynek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a klón-komponensenként megadott összetétel (arány) szerint összekevert vegetatív ültetési anyag,

38. *klónösszeállítás*: ismert és ellenőrzött tulajdonságú klónok (általában törzsfákról származó oltványok) meghatározott összetételű és rögzített arányú együttese, amelynek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a klónösszeállítás szabad vagy ellenőrzött beporzású magja, illetve az abból nevelt csemete,

39. *magonc-összeállítás*: ismert származású (általában szelektált törzsfák magjából nevelt) magcsemetével azonosítható módon, rögzített elrendezés szerint létesített olyan növényállomány, amelynek erdősítésre felhasználható szaporítóanyaga a magonc-összeállítás szabad vagy ellenőrzött beporzású magja, illetve az abból nevelt csemete,

40. *testvérvonalak szülei*: olyan különleges magtermesztő ültetvény, amelyben az ellenőrzött vagy szabadbeporzású vetőmag-előállítás során csak egy meghatározott nőnemű egyedet használnak anyaként, egy meghatározott apa (teljes testvérek módszer), illetve több meghatározott vagy meghatározatlan apa (féltestvérek módszer) pollenjének felhasználásával,

41. *klónkeverék*: nagyobb számú, ismert származású, de egyenként nem azonosított, generatív úton előállított egyed korlátozott számú vegetatív elszaporításával keletkezett növényanyag,

42. *fajtabírálat*: egyes fajtatulajdonságok helyszíni becslése, illetve bonitálása szakértői bizottság segítségével,

43. *törzsfá*: erdészeti nemesítés céljára kiválasztott és törzskönyvezett faegyed,

44. *klónvizsgálat*: olyan nemesítési eljárás, amelynek során a kísérletbe vont növényanyagot vegetatív módon szaporítva tanulmányozzák,

45. *utódvizsgálat*: olyan nemesítési eljárás, amelynek célja egy meghatározott egyed (klón, törzsfá) genetikai értékének meghatározása ivaros úton keletkezett utódainak kísérleti összehasonlításával,

46. *származásvizsgálat*: olyan nemesítési eljárás, amely az egyes származások kísérleti összehasonlításával a faj elterjedésén belüli genetikai változatosság kutatását célozza a termesztési céloknak leginkább megfelelő származások kiválasztása érdekében,

47. *genetikai gyérítés*: magtermesztő ültetvényben végrehajtott olyan törzsszámcsökkentés, amelynek célja az ültetvényben előállított vetőmag termesztési értékének javítása az ültetvényben elhelyezett klónok, illetve utódnemzedékek (családok) előzetes genetikai értékelése alapján,

48. *erdei génrezervátum*: az erdészeti genetikai erőforrásokat hosszú távon, eredeti élőhelyen megőrző erdőállomány, amelynek célja a génkészlet minél teljesebb körű megőrzése, a genetikai sokféleség fenntartása, a természetes rekombináció lehetőségének megteremtése és a begyűjtött magból olyan utódállományok létrejöttének elősegítése, amelyek evolúciós képességüket megtartva a változó környezeti feltételekhez várhatóan jobban alkalmazkodnak,

49. *génygyűjtemény*: szelektált növényanyag (klónok, törzsfák, klónfajták, utódnemzedékek stb.) megőrzésére, nemesítői megfigyelések céljára és szuperelit szaporítóanyag kibocsátására alkalmas gyűjtemény (növényállomány),

50. *törzsszállomány*: fa alakú formában fenntartott génygyűjtemény,

51. *törzssanyatelep*: évente visszavágott, juvenilis állapotban tartott klóngyűjtemény,

➡52.1 *Fajtagyűjtemény*: köztermesztés céljára nemesített klónalapú fajták fenntartása, megőrzése érdekében létesített és fenntartott génygyűjtemény, amelynek fenntartása történhet anyatelep formában (juvenilis állapot), illetve faalakú, kifejlett növény formában,

➡53.2 *mikorrhizált erdészeti szaporítóanyag*: az 1. számú mellékletben felsorolt fajok gyökérkapcsolt gombafajjal, mesterséges körülmények között kezelt, élő mikorrhiza kapcsolattal igazoltan rendelkező szaporítóanyaga,

➡54.3 *mikorrhiza-képző gombafaj*: növényfaj egyedével gyökérkapcsoltan együtt élő, azzal tápanyagátadásra szolgáló közös képletet (mikorrhizát) létrehozó gombafaj.

Az erdészeti szaporítóanyag minősítési (certifikációs) rendszer

3. § (1) Az 1. §-ban meghatározott követelmények teljesítése érdekében az erdészeti szaporítóanyagok begyűjtése, előállítása, nevelése, készletezése, forgalomba hozatala és felhasználása Magyarországon állami ellenőrzés alatt áll.

(2) A szaporítóanyag minősítési rendszert olyan módon kell kialakítani és működtetni, hogy lehetővé tegye a mesterséges erdőszítéssel létesített erdőkről rendelkezésre álló genetikai információknak (fajta, származás) az erdőtervben való rögzítését.

4. § (1)⁴ A NÉBIH a szaporítóanyag minősítési rendszer alkalmazása során együttműködik a fővárosi és megyei kormányhivatalnak a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet 2. mellékletében meghatározott, erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatalával (a továbbiakban: erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatal, az erdészeti tudomány és oktatás intézményeivel, védett természeti területen lévő erdő vagy védett faj esetén a nemzeti park igazgatóságokkal, az erdőgazdálkodók és szaporítóanyag előállítók szakmai és érdekvédelmi szervezeteivel, az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanáccsal.

1 Beiktatta: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (2). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

2 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 1. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

3 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 1. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

4 Módosítva: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) b), 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § c) alapján. Módosította: 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 11. § a), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 1.

(2)¹ A NÉBIH jogosult egyes különleges szakmai célfeladatok esetében erdészeti genetikai ismerettel, illetve egyéb megfelelő szakismerettel rendelkező természetes személyek és szervezetek közreműködését igénybe venni.

II. Fejezet

A SZAPORÍTÓANYAGOK ELŐÁLLÍTÁSA, MINŐSÍTÉSE, FORGALOMBA HOZATALA

Származási körzetek elhatárolása

5. § (1) A Magyarország területén származásigazolásra kötelezett fajok, illetve fajokcsoportok fajokként, illetve fajcsoportonként kialakított származási körzeteinek térképeit és kódlistáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

(2) A 2. számú mellékletben fel nem sorolt fajok esetében Magyarország egész területe egy származási körzetnek minősül.

6. § (1)² A forgalomba hozatal céljára szánt kiválasztott, kiemelt és vizsgált kategóriájú erdészeti szaporítóanyagot kibocsátó szaporítóanyag-források engedélykötelesek. A származásazonosított szaporítóanyag-forrásokat (begyűjtő állományokat) a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatalnak be kell jelenteni.

(2)³ Az engedélyről az erdőgazdálkodó kérvényére, közérdek esetén az illetékes szakhatóságok kezdeményezése alapján a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatal dönt. Engedélyezési egységként egy szaporítóanyag-forrás, magtermelő állomány, magtermesztő ültetvény, illetve klón vagy klónkeverék engedélyezhető.

(3) Az engedély megkérésénél fel kell tüntetni az engedélyezési egység földrajzi és közigazgatási azonosítóit, tengerszint feletti magasságát és területét. Közigazgatási azonosító a községhatár, tag, erdőrészlet, ezek hiányában a helyrajzi szám.

(4) Legfeljebb tízéves időszakra előzetesen engedélyezhető a vizsgált szaporítóanyagok előállítására szolgáló szaporítóanyag-forrás, ha a 3. és 4. számú mellékletben részletezett genetikai értékelés vagy összehasonlító vizsgálatok előzetes eredményeiből feltételezhető, hogy a szaporítóanyag-forrás a vizsgálatok befejezésekor meg fog felelni az engedélyezésre vonatkozóan e rendeletben foglalt előírásoknak.

Szaporítóanyag kategóriák

7. § (1) Az erdészeti szaporítóanyagot kategóriába sorolással kell minősíteni (certifikálni) a kibocsátó szaporítóanyag-forrásról rendelkezésre álló ismeretek és az előre jelezhető termesztési érték alapján.

(2) Azonosított származású kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

¹ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

² Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § e), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 3.

³ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 4.

a) vetőmagját igazoltan valamely, az 5. § szerinti származási körzetben, a gyűjtési hely 6. § (3) bekezdése szerinti azonosítóinak megadásával gyűjtötték be,

b) az állomány őshonos, nem őshonos, vagy honosított ismeretlen származását feljegyezték,

c)¹ termelését a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal ellenőrzése mellett végezték.

(3) Kiválasztott kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan külső megjelenés alapján végzett tömegszelekcióval kiválasztott állományból gyűjtötték be, amely megfelel az 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b)² a szaporítóanyag-forrás a NÉBIH által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c)³ a szaporítóanyag-forrás származási körzetét és eredetét a NÉBIH feljegyezte,

d)⁴ termelését a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal ellenőrzése mellett végezték.

(4) Kiemelt kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan külső megjelenés alapján végzett egyedszelekcióval kiválasztott szaporítóanyag-forrásból gyűjtötték be, vagy termelték meg, amely megfelel az 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b)⁵ a szaporítóanyag-forrás a NÉBIH által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c)⁶ termelését a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal ellenőrzése mellett végezték.

(5) Vizsgált kategóriába minősíthető a szaporítóanyag, ha

a) olyan szaporítóanyag-forrásból gyűjtötték be vagy állították elő, amely megfelel a 3. és 5. számú mellékletben foglaltaknak,

b)⁷ a szaporítóanyag-forrás a NÉBIH által elfogadott, ellenőrzött és nyilvántartott,

c)⁸ a szaporítóanyag-forrás genetikailag meghatározott többlethasznossága az 4. számú melléklet szerinti módszertani összehasonlító kísérletekkel bizonyított, továbbá a kísérletek eredményeit a NÉBIH a 3. számú melléklet követelményei szerint elismerte és feljegyezte,

d)⁹ termelését a NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal ellenőrzése mellett végezték.

A fajtahasználat és szaporítóanyag forgalomba hozatal feltételei

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

6 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5., 7.

7 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

8 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

9 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5., 7.

8. § (1) Erdészeti szaporítóanyag csak akkor forgalmazható, ha azonosított származású, kiválasztott, kiemelt vagy vizsgált kategóriába minősíthető és a szaporítóanyag-forrása szerepel a (7) bekezdés szerinti nemzeti jegyzéken vagy az Európai Unió közös szaporítóanyag-forrás jegyzékében. Akác (*Robinia pseudoacacia*) és erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) fajokból csak kiválasztott, kiemelt vagy vizsgált, nemesnyár (*Populus cv.*) és nemesfűz (*Salix cv.*) fajták vegetatív szaporítóanyaga esetében csak vizsgált kategóriájú szaporítóanyag állítható elő, hozható forgalomba és használható fel.

➡(2)¹ Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok vetőmagja csak úgy forgalmazható, ha a 6. számú melléklet A) része szerinti, a vetőmag tulajdonságaira vonatkozó követelményeknek eleget tesz.

➡(3)² Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek vegetatív szaporító alapanyaga és ültetési anyaga csak akkor forgalmazható, ha eleget tesz a 6. számú melléklet B) részében, a *Populus* és *Salix* fajok esetében ezen felül a C) részében előírt, a vegetatív szaporító alapanyagok és ültetési anyagok küllemi tulajdonságaira vonatkozó követelményeknek.

➡(4)³ Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek ültetési anyaga csak akkor forgalmazható, ha eleget tesz a 6. számú melléklet D) része, mediterrán éghajlatú régiók számára forgalmazott ültetési anyagok esetén az E) része szerinti, az ültetési anyagok küllemi tulajdonságaira vonatkozó követelményeinek.

(5) A NÉBIH kérelem esetén az (1) bekezdésben foglaltak alól kivételt tehet⁴

a) kísérleti, tudományos, oktatási vagy nemesítési célú szaporítóanyag,

b) kiállítási vagy bemutató célú szaporítóanyag,

c)⁵ az őshonos fajok génállományának megőrzésére és elszaporítására létesített, a NÉBIH által nyilvántartott, a genetikai sokszínűség megőrzését célzó természetvédelmi célú növényállományok szaporítóanyaga tekintetében.

➡(6)⁶ A NÉBIH hiányhelyzetben meghatározott fajok, engedélyezési egységek és szaporítóanyag kategóriák esetében csökkentett követelményszintű szaporítóanyag használatát is engedélyezheti, úgy, hogy az 1. §-ban meghatározott célok ne sérüljenek. A NÉBIH által az engedélyben meghatározott feltételeket és határidőket a szaporítóanyag forgalmazója köteles közölni minden átvevővel. A szaporítóanyagot ez esetben a kérelmező és az átvevő csak az előírt módon használhatja fel.

(7)⁷ A NÉBIH Nemzeti szaporítóanyag-forrás jegyzéket állít össze a jóváhagyott szaporítóanyag-források engedélyezési egységeiről. A jegyzéket az erdészeti szaporítóanyagok alapanyagairól készült nemzeti jegyzékek formátumának tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 2002/1597/EK rendelete szerint kell elkészíteni.

1 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

2 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

3 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

4 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b) alapján.

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

6 Megállapította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 2. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

7 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

(8) Genetikailag módosított erdészeti szaporítóanyaggal kapcsolatos géntechnológiai tevékenységet - így a szervezetek géntechnológiával való módosítását, a géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek zárt rendszerben történő felhasználását, a környezetbe való kibocsátását és a forgalomba hozatalát, illetve az országba történő behozatalát, külföldre történő kivitelét, valamint szállítását - a vonatkozó külön jogszabályok előírásai alapján lehet végezni. A részben vagy egészben géntechnológiával módosított szervezetekből álló erdészeti szaporítóanyagot e feltétel teljesülése esetén csak akkor lehet forgalmazni, ha a vizsgált kategóriába tartozik, és megfelel a 3. és 4. számú mellékletben foglaltaknak.

Géngyűjtemények, nemesítői törzsállományok

9. §¹ (1) Az erdei fajok genetikai sokféleségének megtartása, genetikai készletének megőrzése és hasznosítása céljából, a Pest Megyei Kormányhivatalnál nyilvántartott

- a) az erdőgazdálkodó génrezervátumot,
- b) génbanki tevékenységet folytató természetes vagy jogi személy géngyűjteményt,
- c) a NÉBIH-nél nyilvántartott fajtafenntartó a nemesítési kiinduló anyagok megőrzése, fenntartása és megfigyelése, a fajták szuperelit kiindulási anyagának kibocsátása érdekében fajtagyűjteményt létesíthet és tarthat fenn.

(2) A géngyűjtemény, illetve fajtagyűjtemény létesítésénél és fenntartásánál az egyes tételeket azonosíthatóan kell nyilvántartani. A génrezervátumok kijelöléséről, fenntartásáról, kezeléséről külön jogszabály rendelkezik.

(3)² Az erdészeti fajta fajtafenntartója köteles a fajta kiinduló anyagát képező egyedeket kijelölni, és ezek szuperelit szaporítóanyagából az 5. számú melléklet előírásainak megfelelő központi törzsültetvényt létesíteni, és egyidejűleg a növényállományokat a Pest Megyei Kormányhivatalnak nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni.

(4) A NÉBIH a fajtagyűjteményeket a nemesítő bejelentése alapján nyilvántartja és évente szemlézi, szuperelit szaporítóanyagot kibocsátó növényállomány esetében törzskönyvezi.

(5) Csak a bejelentett, nyilvántartott géngyűjtemények, illetve a törzskönyvezett fajtagyűjtemények részesíthetők támogatásban.

Törzsültetvények elfogadása, szaporítási fokozatok

10. § (1)³ Kiválasztott, kiemelt és vizsgált szaporítóanyag csak elsődlegesen szaporítóanyag-előállítás céljára létesített vagy kijelölt, a NÉBIH által elfogadott növényállományról - törzsültetvényből - állítható elő, gyűjthető be, hozható forgalomba, illetve használható fel.

(2) A rendelet alkalmazásában erdészeti törzsültetvénynek minősül

- a) az anyatelep vegetatív szaporítóanyag-előállítására,
- b) a magtermesztő ültetvény generatív szaporítóanyag-előállítására, valamint
- c) a magtermelő állomány generatív szaporítóanyag-előállítására.

¹ Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (3). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

² Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 8.

³ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

(3) Törzsültetvényt akkor fogadható el hivatalosan kiválasztott, kiemelt, illetve vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmasnak, ha

- a) utódaitól elvárható az 1. §-ban előírt feltételek teljesítése,
- b) kiválasztott és kiemelt kategória esetében külső megjelenése alapján továbbtermesztésre alkalmasnak ígérkezik,
- c) vizsgált kategória esetében a genetikailag meghatározott javított termesztési értéke (többlehasznossága) összehasonlító kísérletekben és vizsgálatokban bizonyított.

(4) Az elfogadás kategória, törzsültetvénytípus, szaporítási fokozat és fafaj szerinti részletes szakmai követelményrendszerét és a vizsgálatok módszertanát a 3-5. számú mellékletek tartalmazzák.

(5) A kibocsátott szaporítóanyag szaporítási fokozata alapján

- a) a vegetatív szaporítóanyagot termő törzsültetvényeket
 1. szuperelit fokozatú szaporítóanyagot termő törzsanyatelepnek, illetve törzsállománynak,
 2. elit fokozatú szaporítóanyagot termő központi anyatelepnek,
 3. certifikált fokozatú szaporítóanyagot termő üzemi anyatelepnek;
- b) a generatív szaporítóanyagot termő törzsültetvényeket elit fokozatú vetőmagot termő magtermesztő ültetvénynek, illetve magtermelő állománynak lehet minősíteni.

(6) Olyan törzsültetvényt, amely részben vagy teljes egészében genetikailag módosított szervezetekből álló kiindulóanyagból létesülne, csak abban az esetben lehet engedélyezni, ha az emberi, állati és növényi környezetre való kedvezőtlen hatásoktól való mentesség a 8. § (8) bekezdése szerinti külön jogszabályok alapján végzett eljárások és vizsgálatok alapján egyértelműen bizonyított. A törzsültetvény létesítés csak a külön rendelet alapján kiadott engedély és a vizsgált kategóriának való megfelelés alapján kezdhető meg.

Törzsültetvények létesítése, fenntartása, minősítése és megszüntetése

11. § (1) Törzsültetvényt létesíthet és tarthat fenn minden olyan szervezet, amely

- a) anyatelep és magtermesztő ültetvény esetében csemetekerti engedéllyel,
- b) magtermelő állomány esetén az 5. számú mellékletben meghatározott követelményeknek megfelelő erdőállománnyal rendelkezik.

(2) Központi anyatelepet és magtermesztő ültetvényt nemesítői törzsállomány vagy törzsanyatelep szuperelit fokozatú szaporítóanyagából, üzemi anyatelepet központi anyatelep elit fokozatú szaporítóanyagából kell létesíteni.

☞ (3)¹ Törzsültetvény létesítését a 20. § (6) bekezdése szerinti határidőig be kell jelenteni a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatalnak, erdészeti fajta központi törzsültetvényének létesítéséhez a fajtafenntartó hozzájárulása is szükséges.

¹ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 9., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § a).

(4) A létesítendő anyatelepről erdészeti csemetekert üzemeltetésére jogosító szakképesítéssel rendelkező személlyel kiviteli tervet kell készíttetni. A (2) bekezdés szerint igényelt fémzárolt szaporítóanyagot a 20. § (6) bekezdésében meghatározott határidőig kell írásban igényelni a megjelölt központi törzsültetvény fenntartójánál. Magtermesztő ültetvény kiviteli tervét erdészeti nemesítői ismeretekkel rendelkező szakértővel kell készíttetni vagy véleményeztetni, aki felel a szakszerű kivitelezésért is.

(5) A kiviteli terv tartalmi előírásait, az anyatelep és a magtermesztő ültetvény létesítésének, illetve a magtermelő állomány kijelölésének szakmai követelményrendszerét az 5. számú melléklet tartalmazza.

(6)¹ Anyatelep és magtermesztő ültetvény létesítését a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatal a beküldött kiviteli terv alapján előzetes nyilvántartásba veszi. A szuperelit és elit fokozatú anyatelep és magtermesztő ültetvény létesítését abban az esetben engedélyezi és veszi nyilvántartásba a Pest Megyei Kormányhivatal, ha azt a NÉBIH szakmailag felülvizsgálta, és a kiviteli terv megfelel az 5. számú melléklet előírásainak.

(7)² Ha a törzsültetvény a jóváhagyott kiviteli terv alapján szakmailag megfelelő módon létesült, a benne található klónok, családok, fajták azonosíthatók, továbbá kora és fejlődési állapota alapján továbbszaporításra alkalmas, a NÉBIH törzslapot állít ki. A kiállított törzslap alapján a Pest Megyei Kormányhivatal a törzsültetvényt törzskönyvezi.

➡(8)³ A törzsültetvények továbbszaporításra való alkalmasságát (fajtatisztságát, egészségi állapotát, életerejét) a NÉBIH évenkénti (magtermelő állományok esetében időarányos) szemlével ellenőrzi. Anyatelek esetében az ellenőrzés kitermesztéssel is kiegészíthető.

➡(9)⁴ Ha a szemle alapján a törzsültetvény továbbszaporításra alkalmatlan, ideiglenesen vagy véglegesen zár alá kerül. A zárolás ismételt szemle után feloldható, ha a kiváltó okot megszüntették. Továbbszaporításra való végleges alkalmatlanság (a fajtatisztságban, egészségi állapotban, életerőben bekövetkezett lényeges és helyrehozhatatlan leromlás) esetén a törzsültetvény a továbbszaporításból kizárásra és a törzskönyvből törlésre kerül.

12. § (1) A törzsültetvényeket olyan kultúrállapotban kell tartani, hogy termőképesességük, életerejük, növény-egészségügyi állapotuk a fajra, fajtára jellemző szakmai kívánalmaknak megfeleljen.

(2) A törzsültetvények fenntartása során a fajtaidegen, beteg, sérült, leromlott életképeségű egyedeket el kell távolítani.

➡(3)⁵ Törzsültetvény megszüntetésének szándékát és tényét be kell jelenteni a NÉBIH-nek. Állami támogatásból létesített vagy fenntartott törzsültetvény és magtermelő állomány megszüntetéséhez a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatal engedélye szükséges.

(4) Magtermelő állomány törzsültetvényként megszüntethető,

a) ha az állomány egészségi állapota, kora ezt szükségessé teszi,

b) az állomány természetes felújítása esetén,

c) az erdőgazdálkodó kérelmére, ha a terület fenntartását nem tudja ellátni.

1 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (4). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

2 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (4). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § b).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 4., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § c).

5 A korábbi utolsó mondatot hatályon kívül helyezte: 362/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet 44. § (2) 42. Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), i), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 4., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § d).

(5)¹ A törzsültetvényekről a NÉBIH - a változások folyamatos követésével - számítógépes nyilvántartást vezet, amelyet rendszeresen közzétesz.

A szaporítóanyag-tételek elkülönítése, megjelölése

13. § (1) A szaporítóanyagot a szaporítás előállítás, nevelés, tárolás, feldolgozás, szállítás során tételenként el kell különíteni, és egyértelműen meg kell jelölni az egyedi jóváhagyási egységre való hivatkozással. Külön tételnek számít a fajban, fajtában, kategóriában, származási helyben vagy törzsültetvényben, gyűjtési vagy termési évben, korban, választékban eltérő szaporítóanyag egy egységként kezelt mennyisége.

(2) Az egyazon származási körzeten belül gyűjtött, azonosított származású szaporítóanyag tételek összekeverhetők, ebben az esetben a keverés tényét, az összetevők megnevezését, mennyiségét és származási igazolványszámát fel kell tüntetni.

(3) A törzskönyvezett magtermelő állományok vetőmagját és csemetéjét állományonként elkülönítetten kell kezelni.

(4) Kevert szaporítóanyag tétel esetén a legalacsonyabb kategóriájú és szaporítási fokozatú összetevő jellemzői vonatkoznak az egész új tételre.

(5) Ha színes címkét vagy okmányt használnak az erdészeti szaporítóanyagok bármely kategóriája vonatkozásában, a szállító címkéje vagy okmánya sárga a „származásazonosított” szaporítóanyagok esetében, zöld a „kiválasztott” szaporítóanyagok esetében, rózsaszín a „kiemelt” szaporítóanyagok esetében és kék a „vizsgált” szaporítóanyagok esetében.

A szaporító alapanyag származásigazolása

 **14. §** (1)² Az 1. számú melléklet A. része szerinti, származásigazolásra kötelezett erdészeti fajok szaporító alapanyagát arra alkalmas erdőállományban, vagy erdészeti törzsültetvényben kell begyűjteni, illetve termelni. A szaporító alapanyag begyűjtését és termelését a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal ellenőrzi.

(2)³ A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal kérelemre engedélyezhet parkokban, arborétumokban, fasorokban stb. való maggyűjtést is, ha az az 1. §-ban előírt követelmények teljesülését nem veszélyezteti. Ez esetben mennyiségi és más feltételek köthetők ki a 8. § (5) bekezdése szerint.

 (3)⁴ A szaporító alapanyagok származását (faj/fajta/klón azonosságát) a NÉBIH, illetve az illetékes növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal, illetve megbízottja igazolja alap származási igazolvány kiállításával. A forgalomba hozatal, illetve felhasználás előtt a NÉBIH, illetve az illetékes növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal által kiadott, az állami ellenőrzés tényét igazoló fémezéssel, illetve címkével kell ellátni:

- a) a törzs-, központi és üzemi anyatelepek vegetatív szaporító alapanyagát,
- b) a magtermesztő ültetvényben előállított vetőmagot,

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § e).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 6., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § f).

c) a magtermelő állományban termelt (gyűjtött) vetőmagot, ideértve az állomány alóli természetes újulatból kiemelt csemetét.

(4) Az alap származási igazolványnak tartalmaznia kell a 7. számú melléklet szerint:

- a) az átadót és az átvevőt,
- b) a fajtát (botanikai néven is), fajtát,
- c) a szaporítóanyag választékának megnevezését,
- d) a mértékegységet és a mennyiséget,
- e) a szaporítóanyag-forrás természetét és azonosító kódját,
- f) a szaporítóanyag kategóriát,
- g) a törzsültetvény azonosítóját,
- h) a felhasználás irányát,
- i) a származási helyet a kategóriának megfelelően azonosítva és annak tengerszint feletti magasságát,
- j) az eredetet,
- k) vetőmag esetében a termés évét, az ezermagtömeget, a tisztasági és csírázási százalékot, valamint, hogy
- l) a szaporítóanyag géntechnológiával módosított-e.

➡(5)¹ Az 1. számú melléklet B. része szerinti fajok esetében a (3) bekezdés szerinti alap származási igazolványt nem kell kiállítani. Ha az 1. számú melléklet B. részében felsorolt fa- és cserjefajok esetében a csemetekerti engedélyes - a (3) bekezdés szerinti alap származási igazolvány kiállítása iránti kérelem mellőzésével - tárgyév június 30. napjáig bejelenti az alap származási igazolvánnyal nem rendelkező csemete csemetekertben történő eltelepítését, a szaporítóanyag származási körzeteként egységesen Magyarországot kell megjelölni a szállítói származási bizonylaton, és a szaporítóanyag kizárólag azonosított származású kategóriában forgalmazható.

A szaporító alapanyag begyűjtése állományokban

15. § (1)² Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtésének joga a bejegyzett begyűjtőhelyet fenntartó erdőgazdálkodót illeti meg, amennyiben rendelkezik az adott fajból termő korú és megfelelő területű erdőállománnyal, és nem áll fenn valamely, az erdőről és az erdő védelméről szóló törvényben meghatározott korlátozó feltétel, továbbá az erdőgazdálkodó a növénytermesztési hatáskörében eljáró Pest Megyei Kormányhivatalnak regisztrációs igényét bejelentette.

(2)³ Az erdőgazdálkodó gyűjtési jogát gyakorolhatja önmaga vagy az erre vonatkozó hozzájárulásával rendelkező magánszemélyek (kisgyűjtők) útján, illetve szerződéssel átengedheti bejegyzett erdészeti csemetetermelőnek, szaporítóanyag forgalmazónak. Ez esetben az erdőgazdálkodó határidőket, korlátozásokat, elővásárlási jogot és más megkötéseket jogosult kikötni.

(3)⁴ Erdészeti szaporító alapanyag gyűjtést végezhet az erdőgazdálkodón kívül az engedélyes erdészeti csemetetermelő, valamint a NÉBIH-nél bejegyzett mag-, illetve szaporítóanyag forgalmazó, az erdőgazdálkodó engedélyével.

¹ Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 3. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

² Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § h), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 10.

³ Végre nem hajtható módosítására lásd: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) d).

⁴ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § h). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

➡(4)¹ Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtője és forgalmazója köteles a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak bejelenteni legalább 8 nappal a gyűjtés megkezdése előtt a begyűjtés helyszínét a begyűjtési hely 6. § (3) bekezdés szerinti azonosítóinak és regisztrációs számának megadásával, a gyűjteni kívánt szaporító alapanyag fajtát, tervezett mennyiségét és a gyűjtés helyszínét, magtermelő állomány esetén annak azonosítóját.

(5) Begyűjtőhelynek bejelenthető az erdészet, erdészház, csemetekert, major stb. átmeneti magtárolásra alkalmas része, melléképülete vagy külön erre a célra létesített ideiglenes vagy végleges építmény, ahol a begyűjtött mag, makk felvásárlása, átvétele, készletezése történik.

(6) A bejegyzett begyűjtőhelyen felelős készletkezelőt kell kijelölni.

(7)² A bejegyzett begyűjtőhelyen készletnyilvántartást (gyűjtési jegyzéket, naplót) kell vezetni a begyűjtött és felvásárolt szaporítóanyagról, amiben fel kell tüntetni annak fajtát, mennyiségét, származási körzetét, a begyűjtési hely 6. § (3) bekezdés szerinti azonosítóit és regisztrációs számát, illetve a magtermelő állomány azonosítóját, a gyűjtő nevét és engedélye számát. A begyűjtési jog átruházásáról szóló szerződést a begyűjtőhelyen a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal, illetve megbízottja kérésére be kell mutatni.

(8) A begyűjtött készletet tételenként elkülönítve kell tárolni és a nyilvántartással megegyező módon meg kell jelölni.

(9) Külön tételnek számít a fajban, fajtában, származási körzetben, begyűjtési évben, kategóriában és törzsültetvényben eltérő készletegység.

(10)³ A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal vagy megbízottja alap származási igazolványt állít ki, ha a szaporító alapanyag értékesítésre, saját csemetekertbe vagy saját erdősítésbe elhagyja a bejegyzett begyűjtőhelyet.

Szaporítóanyag termesztés anyatelepen és magtermesztő ültetvényben

16. § (1) Kiválasztott, kiemelt és vizsgált kategóriájú szaporítóanyagot termelni, előállítani csak a 10. § szerint elfogadott és a 11. § szerint továbbszaporításra alkalmasnak minősített törzsültetvényben szabad.

(2) A törzsültetvény tulajdonosa az előállított szaporítóanyagról faj, fajta, kategória, szaporítási fokozat és évjárat szerinti nyilvántartást vezet.

➡(3)⁴ Az erdészeti szaporító alapanyag begyűjtője és forgalmazója köteles a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak bejelenteni legalább 8 nappal a gyűjtés megkezdése előtt a begyűjtőhelyeket, a gyűjteni kívánt szaporító alapanyag fajtát, tervezett mennyiségét és a gyűjtés helyszínét, és törzsültetvény azonosítóját.

(4) A termelt szaporítóanyagot tételenként elkülönítve kell tárolni, és meg kell jelölni.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 11., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § g).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

3 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f) alapján. Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 11., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § g).

(5)¹ A NÉBIH, valamint a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal vagy megbízottjuk erdészeti szaporító alapanyag származási igazolványt állít ki, ha a szaporítóanyag értékesítésre, saját csemetekertbe vagy saját erdősítésbe elhagyja a törzsültetvényt.

Ültetési anyag nevelés csemetekertben

17. § (1) Erdészeti ültetési anyagot forgalomba hozatal céljából előállítani csak bejegyzett és engedélyezett csemetekertben szabad.

(2)² Az erdészeti csemetekert létesítését a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal engedélyezi. Az engedély a visszavonásig hatályos.

(3)³ Az engedély iránti kérelmet a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalhoz kell benyújtani, mellékelve⁴

a) a szakképzettséget igazoló bizonyítvány másolatát,

b) a faiskolai terület növény-egészségügyi alkalmasságának igazolását,

c) a csemetekerti terület áttekintő és a táblabeosztást kimutató helyszínrajzát,

d) ha e tevékenységet vállalkozásként végzik, a vállalkozói igazolványt és a cégbejegyzés másolatát,

e) a jogszerű földhasználat igazolását,

 f)⁵ az Erdészeti és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanács tárgyévi tagsági igazolását.

(4)⁶ A növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal a csemetekert létesítését engedélyezi, ha

a) a kérelmezett üzem a szakszerű szaporítóanyag-előállításhoz szükséges feltételekkel rendelkezik,

b)⁷ magánszemély esetén ő maga, hozzátartozója vagy alkalmazottja, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén tagja vagy alkalmazottja a szakiránynak megfelelő végzettséggel rendelkezik,

c) a terület növény-egészségügyi szempontból szaporítóanyag-előállítás céljára megfelel,

d) a szaporítóanyag-előállítás technikai és technológiai eszközrendszere a termelés jellegének megfelelő mértékben és színvonalon rendelkezésre áll.

(5)⁸ A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal a csemetekerti engedélyt visszavonja, ha

a) az engedélyes a szaporítási tevékenységet megszünteti,

b) az engedélyes három egymást követő éven át nem végez szaporítást,

c) az engedélyes a szaporítóanyag-előállítással kapcsolatos jogszabályokat vagy szakmai előírásokat súlyosan vagy sorozatosan megszegi,

d) a csemetekertben a (4) bekezdés a) pontja szerinti, a szakszerű szaporítóanyag-előállításhoz szükséges feltételek megszűntek, vagy súlyos sérelmet szenvedtek,

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 12.

2 Megállapította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 2. § (1). Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 13.

3 Módosította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) e), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 14.

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § j).

5 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § h).

6 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 13.

7 Módosította: 22/2014. (III. 14.) VM rendelet 18. § b).

8 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

e)¹ a csemetekerti terület szaporítóanyag-előállítás céljára növény-egészségügyi szempontból alkalmatlanná válik, és a növényvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal az engedély visszavonását javasolja.

(6)² A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal az engedély kiadásáról vagy visszavonásáról értesíti az Erdészeti Szaporítóanyag Terméktanácsot.

☞(7)³

☞ A szaporítóanyag minősítése (certifikációja) csemetekertben⁴

18. § (1) A csemetekertben minden szaporítóanyag-tételről és az üzleti eseményekről a 20. § szerint nyilvántartást, valamint évenkénti megvalósulási (tábla) térképet kell készíteni, amelyen azonosíthatóan meg kell jelölni a szaporítási naplóban lévő tételek elhelyezkedését. A nyilvántartásban fel kell tüntetni a felhasznált szaporító alapanyag származási igazolványának számát, a vetés, dugványozás időpontját és helyét (tábla, parcella), mennyiségét és a származási adatokat. Az üzleti események, illetve szakmai tevékenység, továbbá a korosodás miatt bekövetkező változásokat folyamatosan át kell vezetni a nyilvántartásban.

☞(2)⁵ A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal az ültetési célú szaporítóanyagok minősítését (certifikálását) az alapanyag származási igazolványok, a nyilvántartás, az éves üzemi térkép és nevelés alatt álló növényanyag valós mennyisége és állapota alapján végzi el a megfelelő kategóriába minősítéssel.

☞(3)⁶ A csemetekerti szemle elvégzésének feltétele a termelői csemeteletár 20. § (6) bekezdés a) pontja szerinti határidőre való benyújtása. A csemetekerti szemlét a hatóság tárgyév november 15. napjáig végzi el. A szaporítóanyag-tétel (2) bekezdés szerinti szemléről kiállított jegyzőkönyvben szereplő mennyisége és a tétel forgalomba hozott mennyisége között 10% mennyiségi eltérés megengedett.

☞(4)⁷ A (3) bekezdés szerinti szemléről készült, a NÉBIH honlapján közzétett formanyomtatvány szerinti jegyzőkönyv az alábbi adatokat tartalmazza:

☞a) a fafaj és a fajta nevét, a célt, az ültetési anyag típusát,

☞b) a szaporítóanyag-forrás nevét és kódját,

☞c) az őshonos jellegre vonatkozó információt,

☞d) a GMO érintettséget,

☞e) az ültetési anyag korát,

☞f) a beültetett terület nagyságát (ha),

☞g) a készletet (db),

☞h) a felhasznált alapanyag mennyiségét,

☞i) a zároltságra vonatkozó megjegyzést,

☞j) az alap származási igazolvány számát.

☞(5)⁸ A (4) bekezdés szerinti jegyzőkönyv megállapításait a kiállítását követő év június 15-éig lehet figyelembe venni.

1 Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 15.

2 Megállapította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 2. § (2). Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

3 Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § c). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

4 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § i).

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § d).

6 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 4. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

7 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 4. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

8 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 4. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

Szaporítóanyagok forgalomba hozatalra előkészítése

19. § (1)¹ A forgalomba hozatalra és felhasználásra kerülő szaporítóanyagot az előállítónak kell méret és minőségi osztályokba sorolni, valamint azonosító jelzéssel ellátni. A küllemi tulajdonságok tekintetében a vevő és az eladó közötti szerződés a meghatározó, de a NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal vitás ügyekben és az ellenőrzések során a 6. számú melléklet A)-E) részében foglalt előírásokat, valamint a „kereskedelemben szokásosan elfogadható minőség” vonatkozásában a 6. számú melléklet F) részében leírtakat tekinti mértékadónak.

☞(2)² Az előállított szaporítóanyag 6. számú melléklet szerinti küllemi tulajdonságait (a látható minőségét) a NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal szűrőpróbaszerűen ellenőrizheti.

(3)³ A kiemelt ültetési anyagot oly módon kell tárolni, hogy a növények életképessége, életerege megmaradjon.

(4)⁴ A szaporítóanyagot csak a 13. §-ban foglaltaknak megfelelő tételekben és szállítói származási bizonylattal kísértén szabad forgalomba hozni. A szállítói bizonylat egy példányát a 20. § (6) bekezdésének b) és c) pontjai szerinti határidőre meg kell küldeni a NÉBIH-nek.

☞(4a)⁵ Ha a szaporítóanyag forgalmazója kéri, a NÉBIH kiállítja a mikorrhizált szaporítóanyag-tétel forgalomba hozatalához a honlapján közzétett, az erdészeti szaporítóanyag mikorrhizáltságát tanúsító bizonylatot.

☞(4b)⁶ A (4a) bekezdés szerinti bizonylat az alábbi adatokat tartalmazza:

- ☞a) az alapanyag vagy ültetési anyag megjelölését,
- ☞b) az erdészeti szaporítóanyag származásibizonylat-számát,
- ☞c) az erdészeti csemetekerti szemléről készült jegyzőkönyv számát,
- ☞d) a faj/fajta megnevezését,
- ☞e) a mikorrhizáló gomba megjelölését,
- ☞f) a kiültetés helyét (település neve),
- ☞g) a mennyiséget és egységét,
- ☞h) a laboratóriumi vizsgálat jegyzőkönyvének számát, valamint
- ☞i) az esetleges megjegyzést.

(5)⁷ A szállítói származási bizonylatnak - a NÉBIH által rendszeresített és honlapján közzétett 7. számú melléklet szerint az alap származási igazolványon a 14. § (4) bekezdése szerint feltüntetett adatokon felül - tartalmaznia kell:

- a) az alap származási igazolványra történő hivatkozást, ideértve az egyes tételek összevonása esetén az összevonást (összekeverést) igazoló, újonnan kiállított alap származási igazolványt is,
- b) a szállító és átvevő nevét,
- c) a szállított szaporítóanyag mértékegységét és mennyiségét,

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5., 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § e).

3 Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

5 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 5. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

6 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 5. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

7 Módosította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) f), 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § k).

d) vizsgált kategóriába tartozó szaporítóanyagok esetében, amelyek szaporítóanyag-forrását a 6. § (4) bekezdése szerint engedélyezték, az „ideiglenesen engedélyezett” megjelölést,

e) annak megjelölését, hogy a szaporítás vegetatív úton történt-e,

f) a csemetekerti szemlejegyzőkönyv számát,

g) vetőmagok esetében az alábbi magvizsgálati adatokat:

1. a tiszta vetőmag, egyéb magok és a léha magok súlysúlyszázaléka a vetőmag tételként forgalmazott termékben (tisztaság),

2. a tiszta vetőmag csírázási százalék, illetve, ha lehetetlen vagy nem gyakorlatias a csírázási százalék mérése, egy meghatározott módszerre történő hivatkozással értékelt életképességi százalék,

3. 1000 tiszta mag súlya,

4. a csíráképes magok száma a vetőmagként forgalmazott termék kilogrammjában, vagy ha lehetetlen vagy nem gyakorlatias a csírázóképes magok számát meghatározni, az életképes magok kilogrammonkénti száma.

(6) Az (5) bekezdés g) pontja szerinti adatokat átszállítás esetén ISTA rendszerű akkreditált laboratóriumban kell megállapítani.

(7) Vetőmagvak forgalomba hozatala esetén:

a) a magtétéleket csak lezárt csomagolásban lehet forgalmazni, azzal, hogy a lezárás olyan kell legyen, amely a csomag felnyitásával használhatatlanná válik,

b) annak érdekében, hogy az adott szezonból származó vetőmag gyorsan hozzáférhető legyen, a forgalomba hozatal az első vevőig az (5) bekezdés g) pontja szerinti magvizsgálati ismérvek hiányában is megengedett; ebben az esetben a forgalmazónak a vizsgálati eredményeket pótlólagosan közölnie kell a vevővel, a vizsgálatok elvégzése után haladéktalanul, de legkésőbb 30 napon belül,

c) a vetőmagok kis mennyiségei tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló, a Bizottság 2301/2002/EK rendelete (a továbbiakban: a Bizottság 2301/2002/EK rendelete) szerint kis tételnek minősülő vetőmag mennyiségek esetén az (5) bekezdés g) pontja szerinti ezermag tömeget, tisztasági és csírázási százalékot nem kell megállapítani.

(8) A vizsgált kategóriájú ültetési anyagot csomagolási egységenként (kötegenként) minősítő (certifikációs) címkével kell ellátni, amelyen fel kell tüntetni a termelőt, a faj nevét (botanikai néven is), a fajta nevét, a választék megnevezését, a szaporítóanyag kategóriát, a növények számát, amelyekre a címke érvényes, valamint, hogy az ültetési anyag géntechnológiával módosított-e. Más kategóriába sorolt ültetési anyag önkéntesen is ellátható csomagolási egységenként (kötegenként) minősítő (certifikációs) címkével, ha szakmai vagy kereskedelmi érdek ezt indokolja.

(9) Azokat a kategóriákat, amelyekben a különböző típusú kiindulóanyagokból nyert szaporítóanyag forgalmazható, a 8. számú melléklet tartalmazza.

A készletek nyilvántartásának kötelezettsége

20. § (1) Az engedélyes csemetekertek, a bejegyzett magbegyűjtőhelyek és a szaporítóanyag forgalmazók kötelesek nyilvántartást vezetni minden készletről. A nyilvántartáshoz össze kell gyűjteni az egyes tételekhez tartozó bizonylatokat.

(2)¹ A szaporítóanyagok nyilvántartását a NÉBIH által rendszeresített és honlapján közzétett 7. számú melléklet szerinti adattartalmú nyomtatványon vagy ennek megfelelő adattartalmú elektronikus adathordozón kell vezetni. Az elektronikus adathordozón vezetett nyilvántartásról egy lenyomatot át kell adni térítésmentesen a NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal részére az ellenőrzéskor, illetve a szemlén.

(3)² A NÉBIH által rendszeresített és honlapján közzétett, a 7. számú melléklet szerinti adattartalmú szállítói alapanyag és ültetési anyag származási bizonylatok megfelelő példányait a NÉBIH-nek meg kell küldeni.

☞(4)³

(5)⁴ A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal a tudomására jutott üzleti adatokat, csak jogszabálynak megfelelő módon használhatja fel, az érintett hozzájárulása nélkül névre szólóan közzé nem teheti. Kivételt képez, ha a közzététel súlyos szakmai hiba, szabálysértés vagy bűncselekmény megelőzését, illetve elhárítását szolgálja.

(6) Az e rendeletben foglalt előírások végrehajtására a következő határidők irányadóak:

☞a)⁵ termelői csemeteletár megküldése a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak június 30-áig,

☞b)⁶

☞c)⁷ az erdészeti szaporítóanyag szállítói származási bizonylat megküldése: az őszi időszakban december 31-éig, a tavaszi időszakban június 30-áig,

d) importkérelem és zárlati termelés engedélyezésének kérése harmadik országból: a behozatal tervezett időpontját megelőző 30 nap,

e) átszállítás bejelentése az Európai Unió valamely tagállamából, zárlati termelés engedélyezésének kérése: a behozatal tervezett időpontját megelőző 15 nap,

☞f)⁸ nemzetközi export (OECD) esetén a származásigazolási igény: az export tervezett időpontját megelőző legalább 8 nap,

☞g)⁹

h) törzsültetvény létesítési engedély kérelem: a létesítés előtt 30 nappal,

i)¹⁰ csemetekert szüneteltetésének bejelentése a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak: a tárgyév június 30-áig,

j)¹¹ adatváltozás bejelentése a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak: az adatváltozás bekövetkezésétől számított 30 napon belül,

k)¹² maggyűjtés megkezdésének bejelentése a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatalnak: legalább 8 nappal a gyűjtés kezdete előtt,

l) fémzárolási kérelem: 8 nappal a tervezett időpont előtt.

1 Megállapította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 2. § (3). Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7., 16.

2 Megállapította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 2. § (3). Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § e), l).

3 Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § f). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

4 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f) alapján. Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

5 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (5). Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § j).

6 Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § g). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

7 Megállapította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 6. § (1). Hatályos: 2019. VI. 25-től.

8 Megállapította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 6. § (2). Hatályos: 2019. VI. 25-től.

9 Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § g). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

10 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (6). Hatályos: 2017. VIII. 18-től.

11 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (6). Hatályos: 2017. VIII. 18-től.

12 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (6). Hatályos: 2017. VIII. 18-től.

Szaporítóanyag forgalomba hozatal

21. § (1) Az erdőgazdálkodó, illetve az engedélyes csemetetermelő jogosult telephelyén az általa termelt, illetve begyűjtött szaporítóanyagot - e rendelet előírásai szerint - forgalomba hozni.

(2)¹ A szaporítóanyag forgalmazó köteles tevékenységét a növényvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatalnak bejelenteni, csatolva:²

a) a szakképzettséget igazoló bizonyítvány másolatát,

b) telephelye (ahol a szaporítóanyag tárolását, osztályozását, csomagolását végzi) megnevezését, címét,

c) a telephelyi terület növény-egészségügyi alkalmasságának igazolását,

d) amennyiben tevékenységét ilyen formában végzi, a vállalkozói igazolvány, cégbejegyzés másolatát,

 e)³ az Erdészeti és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanács tárgyévi tagsági igazolását.

(3)⁴ A bejelentés alapján a NÉBIH a forgalmazót bejegyzi az erdészeti szaporítóanyag forgalmazók szakmai névjegyzékébe.

(4) A szaporítóanyag forgalmazó a felvásárolt tételeket csak olyan származási bizonylattal kísértén adhatja tovább, amelyen a viszonteladás ténye és az esetleges tételemegosztás vagy összevonás fel van tüntetve.

(5) A viszonteladás esetén a szállítói származási bizonylaton az eredeti alap származási igazolvány vagy szállítói származási bizonylat származási adatait hiánytalanul meg kell ismételni, és hivatkozni kell a kiinduló bizonylat számára.

(6) A szaporítóanyag forgalmazó köteles vezetni a 20. § (1) és (2) bekezdése szerinti nyilvántartásokat, és betartani a 20. § (6) bekezdése szerinti határidőket. A szaporítóanyag-tételek nyilvántartására, elkülönítésére, forgalomba hozatalára, előkészítésére a 13-15. § és a 18-20. § előírásai vonatkoznak. A viszonteladó az egy tételként kezelhető szaporítóanyag mennyiségeket megbonthatja, illetve összevonhatja.

(7)⁵ A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal a szaporítóanyag forgalmazót a szakmai előírások betartása tekintetében szűrőpróbaszerűen ellenőrzi.

(8) A termelő, illetve forgalmazó felelős a közölt adatok helyességéért.

Szaporítóanyag export harmadik országba, átszállítás az Európai Unió más tagállamába

22. § (1)⁶ Erdészeti szaporítóanyagot az Európai Unió más tagállamának területére átszállítani, harmadik országba exportálni csak az e rendelet előírásai szerint minősítve, a növény-egészségügyi előírások betartásával, az OECD erdészeti szaporítóanyag-forgalmi rendszer előírásai szerint, nemzetközi (OECD) származási igazolvánnyal szabad. Harmadik országba irányuló export esetén a NÉBIH csökkentett követelményszint alkalmazását is engedélyezheti az exportáló kérésére.

1 Módosította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) c).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § e), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 17.

3 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § h).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

6 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § m).

(2)¹ A harmadik országba exportáló szervezetnek nemzetközi OECD származási igazolványt kell kérnie a NÉBIH-től, amit a belföldi származási igazolvány(ok) adatai alapján a NÉBIH illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal állít ki.

➡(3)² Az Európai Unió más tagállamába átszállító köteles az átszállítást a szállítás megtörténte után legkésőbb 8 napon belül, a szállítói származási bizonylatot mellékelve bejelenteni a NÉBIH-nek, a NÉBIH honlapján közzétett formanyomtatványon. A NÉBIH a más tagállamba való átszállításról haladéktalanul, de legkésőbb 60 napon belül értesíti az átszállítás célországának illetékes hatóságát a kiszállított erdészeti szaporítóanyagról a hivatalos szervek részéről történő kölcsönös segítségnyújtás tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 1598/2002/EK rendelete szerinti „Információs adatlap” megküldésével.

➡(4)³ A (3) bekezdés szerinti bejelentés az alábbi adatokat tartalmazza:

➡a) alapanyag esetén az alapigazolvány számát, ültetési anyag esetén a szemléről készült jegyzőkönyv tételszámát,

➡b) a kiszállított mennyiséget,

➡c) a hivatalos szervek részéről történő kölcsönös közigazgatási segítségnyújtás tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2002. szeptember 6-i 1598/2002/EK bizottsági rendelet Mellékletének 5. pontja szerinti címzett, vevő nevét és címét, valamint

➡d) a kiszállítás dátumát.

Átszállítás az Európai Unió valamely tagállamából

➡23. § (1)⁴ Az Európai Unió valamely tagállamából az Erdészeti Szaporítóanyag-forrás Jegyzékben regisztrált kiinduló anyagból nyert szaporító alapanyag, illetve az abból nevelt ültetési anyag bejelentési kötelezettség mellett, külön engedély nélkül szállítható át Magyarországra. A bejelentést a NÉBIH-nek kell megtenni az átszállítást követő 8 napon belül. A bejelentés tartalmazza a behozott faj, fajta megnevezését, a szaporítóanyag-forrás azonosítóját, megnevezését és származási adatait (földrajzi hely, tengerszint feletti magasság), valamint a felhasználás célját (saját felhasználás vagy viszonteladás). Az átszállítást végző szállító köteles a bejelentés mellékleteként a szaporítóanyagot kísérő származási igazolvány vagy szállítói bizonylat másolatát csatolni. A NÉBIH a beszállított tételt a nyilvántartásában rögzíti, és a belföldiesítésről hatósági bizonylatot állít ki az átszállító részére. A nyilvántartott szaporítóanyag-tétel felhasználható, valamint forgalmazható.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § m). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), m). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5..
Módosítva: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § k) alapján.

3 Beiktatta: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 7. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

4 Megállapította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 8. §. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

(2)¹ A NÉBIH az erdészeti szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló, a Tanács 1999/105/EK irányelve (a továbbiakban: a Tanács 1999/105/EK irányelve) 17. Cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás keretében, és a tagállamok meghatározott erdészeti szaporítóanyagok végfelhasználók részére történő forgalmazásának betiltására vonatkozó felhatalmazása tekintetében az 1999/105/EK tanácsi irányelv alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, a Bizottság 1602/2002/EK rendeletében leírt feltételek szerint korlátozhatja, illetve részben vagy teljes egészében megtilthatja az Európai Unió valamely tagállamából származó, az „Erdészeti közös szaporítóanyag-forrás jegyzék”-ben regisztrált kiinduló anyagból nyert szaporító alapanyag, illetve az abból nevelt ültetési anyag hazai végfelhasználók számára való értékesítését (magvetés, erdősítés céljára), ha az 1. §-ban foglalt előírások sérelmének veszélye áll fenn.

(3) A (2) bekezdés szerinti eljárásnak akkor van helye, ha a szaporítóanyag kiinduló anyaga és az abból nyert szaporító alapanyag, ültetési anyag - tekintettel a származási hely ökológiai körülményeire, illetve a növényanyag fenotípusos és genetikai adottságaira - nem alkalmas Magyarországon erdőgazdasági célú felhasználásra, a hazai erdőkre, a természeti környezetre, a genetikai és a biodiverzitásra gyakorolt káros hatása miatt. Az eljárás számszerűsített erdőgazdasági tapasztalatok, illetve a 3. és 4. számú mellékletben részletezett tudományos módszerű vizsgálatok, összehasonlító kísérletek eredményei alapján indítható meg.

(4)² Számszerűsített erdőgazdasági tapasztalatok esetén a NÉBIH által hivatalosan hitelesített származású erdősítések megmaradási és növekedési adatait, kísérletek esetében a kísérleti dokumentációt és az értékelte eredményeket, illetve a korábbi kísérletek szakirodalmi adatait kell bizonyítékként benyújtani.

(5) A korlátozási vagy megtiltási kérelmet

a) magforrások és magtermelő állományok származásazonosított és kiválasztott kategóriájú szaporítóanyaga esetében a szóban forgó származási körzetre való hivatkozással,

b) magtermesztő ültetvények, család(ok) szülei, klónok és klónösszeállítások kiemelt vagy vizsgált kategóriájú szaporítóanyaga esetében az egyedi engedélyezési egységre való hivatkozással kell benyújtani.

Import harmadik országból

24. § (1) Erdészeti szaporítóanyag harmadik országból akkor importálható, ha

a) az Európai Unió Tanácsának határozata alapján az Európai Unión belül előállított és a Tanács 1999/105/EK irányelve követelményeit teljesítő szaporítóanyaggal egyenértékűnek számít, vagy

b)³ a NÉBIH az Európai Unió Bizottságának felhatalmazása alapján kivételes engedélyt adott ki.

¹ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

² Módosította: 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 11. § b).

³ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontja esetében a növényanyag szaporítóanyagként kevésbé szigorú követelményekkel kerül importra. A kivételes engedély kiadásának feltétele, hogy a szaporítóanyag az ellátás biztonsága érdekében szükséges, és semmiféle kedvezőtlen befolyása nincs az erdőgazdálkodásra, továbbá az 1. §-ban részletezett célokat nem veszélyezteti. A kivételes engedély kiegészítő rendelkezésekkel látható el.

(3)¹ Forgalomba hozatali célra előállított erdészeti szaporítóanyagot csak bejegyzett erdészeti szaporítóanyag-előállítónak és szaporítóanyag forgalmazónak szabad importálni. Az import erdészeti szaporítóanyagot alapanyag vagy ültetési anyag származási igazolványnak vagy azzal egyenértékű, a származási ország által kiadott okmánynak kell kísérnie, és a beérkezést a szaporítóanyagot kísérő származási igazolvány másolatának megküldésével 8 napon belül be kell jelenteni. A NÉBIH az importált szaporítóanyagot belföldiesítő szemlében részesíti.

(4) Az (1) bekezdés *b)* pontja szerint importált erdészeti szaporítóanyagot az erdészeti szaporítóanyag-előállítónak az importálás, a további feldolgozás és a forgalomba hozatal során a többi szaporítóanyagtól elkülönítve kell tárolni és a „kevésbé szigorú követelményeket teljesítő szaporítóanyag” kategóriát kell alkalmazni.

(5) Az (1)-(4) bekezdésben foglalt előírások nem vonatkoznak

a) azokra a növényi részekre és ültetési anyagokra - összesen legfeljebb 300 db importálónként és naponként - amelyek bizonyíthatóan nem erdészeti célú felhasználásra kerülnek,

b) azokra a szaporítóanyagokra, amelyek vámszabad területen vagy vámhatósági zár alatt találhatók,

c) a Bizottság 2002/2301/EK rendelete szerint fajonként megállapított kis tételnek számító szaporító alapanyag mennyiségekre.

(6) Zárlati termesztés esetén, ha a faj, származás vagy fajta Magyarországon nem szaporítható és nem használható fel, a teljes mennyiséget kötelező kiszállítani vagy a szemle során meg kell semmisíteni.

III. Fejezet

AZ ELLENŐRZÉS SZABÁLYAI

25. § (1)² A NÉBIH és a növénytermesztési hatáskörében eljáró járási hivatal köteles ellenőrizni az erdészeti szaporítóanyagokra vonatkozó jogszabályok és szabványok megtartását.

(2) Az ellenőrzés a szaporítóanyag-előállítására terjed ki, különös tekintettel a származás és fajtaazonosság által meghatározott, biológiai-genetikai „nem látható” minőségre.

 (3)³

 (4)⁴

(5) Az ellenőrzéseket a hatóságnak úgy kell végrehajtania, hogy a megmintázott szaporítóanyag ne károsodjon és a szállítás indokolatlan késedelmet ne szenvedjen.

¹ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 18.

² Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 7.

³ Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § h). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

⁴ Hatályon kívül helyezte: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 11. § h). Hatálytalan: 2019. VI. 25-től.

26. §¹ A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal az erdészeti szaporítóanyag minősítéséért és ellenőrző vizsgálataiért a külön jogszabályban meghatározott díjra jogosult.

IV. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

27. § (1) Ez a rendelet a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napján lép hatályba, egyidejűleg az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 91/1997. (XI. 28.) FM rendelet (a továbbiakban: R.) hatályát veszti.

(2) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Községek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykerében, az azt kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban az erdészeti szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló, a Tanács 1999/105/EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.

(3)² Az R. követelményei szerint előállított, a rendelet hatálybalépésekor a NÉBIH által már szemlézett szaporítóanyagok a rendelet hatálybalépését követően is forgalomba hozhatók.

 1. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez³



A. RÉSZ

 **Az Európai Unióban erdészeti célokból fontos fajok és mesterséges hibridek**

-  1. *Abies alba* Mill. (jegenyefenyő)
-  2. *Abies cephalonica* Loud. (görög jegenyefenyő)
-  3. *Abies grandis* Lindl. (óriás jegenyefenyő)
-  4. *Abies pinsapo* Boiss. [spanyol (andalúz) jegenyefenyő]
-  5. *Acer platanoides* L. (korai juhar)
-  6. *Acer pseudoplatanus* L. (hegyi juhar)
-  7. *Alnus glutinosa* Gaertn. (mézgás éger)
-  8. *Alnus incana* Moench. (hamvas éger)
-  9. *Betula pendula* Roth. (bibircses nyír)
-  10. *Betula pubescens* Ehrh. (szőrös nyír)
-  11. *Carpinus betulus* L. (gyertyán)
-  12. *Castanea sativa* Mill. (szelídgesztenye)
-  13. *Cedrus atlantica* Carr. (atlaszcédrus)
-  14. *Cedrus libani* A. Richard (libanoni cédrus)
-  15. *Fagus sylvatica* L. (bükk)
-  16. *Fraxinus angustifolia* Vahl. (keskenylevelű kőris)
-  17. *Fraxinus excelsior* L. (magas kőris)

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § n), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Megállapította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 9. §, 1. melléklet. Hatályos: 2019. VI. 25-től.

- ☞ 18. *Larix decidua* Mill. (európai vörösfenyő)
- ☞ 19. *Larix x eurolepis* Henry (hibrid vörösfenyő)
- ☞ 20. *Larix kaempferi* Carr. (japán vörösfenyő)
- ☞ 21. *Larix sibirica* Ledeb. (szibériai vörösfenyő)
- ☞ 22. *Picea abies* Karst. (lucfenyő)
- ☞ 23. *Picea sitchensis* Carr. (szitkafenyő)
- ☞ 24. *Pinus brutia* Ten. (keleti aleppófenyő)
- ☞ 25. *Pinus canariensis* C. Smith (kanári fenyő)
- ☞ 26. *Pinus cembra* L. (cirbolyafenyő)
- ☞ 27. *Pinus contorta* Loud. (csavarttűs fenyő)
- ☞ 28. *Pinus halepensis* Mill. (aleppófenyő)
- ☞ 29. *Pinus leucodermis* Antoine (páncélfenyő)
- ☞ 30. *Pinus nigra* Arnold (feketefenyő)
- ☞ 31. *Pinus pinaster* Ait. (tengerparti fenyő)
- ☞ 32. *Pinus pinea* L. (mandulafenyő)
- ☞ 33. *Pinus radiata* D. Don (monterey-fenyő)
- ☞ 34. *Pinus sylvestris* L. (erdeifenyő)
- ☞ 35. *Populus* spp. és az e fajok közötti mesterséges hibridek (a nyárfajok és az e fajok közötti mesterséges hibridek)
- ☞ 36. *Prunus avium* L. (vadcsereesznye)
- ☞ 37. *Pseudotsuga menziesii* Franco (duglászfenyő)
- ☞ 38. *Quercus cerris* L. (csertőlgy)
- ☞ 39. *Quercus ilex* L. (magyaltölgy)
- ☞ 40. *Quercus petraea* Liebl. sensu lato* (kocsánytalan tölgy)
- ☞ 41. *Quercus pubescens* Willd. sensu lato* (molyhos tölgy)
- ☞ 42. *Quercus robur* L. (kocsányos tölgy)
- ☞ 43. *Quercus rubra* L. (vörös tölgy)
- ☞ 44. *Quercus suber* L. (paratölgy)
- ☞ 45. *Robinia pseudoacacia* L. (fehér akác)
- ☞ 46. *Tilia cordata* Mill. (kislevelű hárs)
- ☞ 47. *Tilia platyphyllos* Scop. (nagylevelű hárs)



B. RÉSZ



Magyarországon erdőgazdálkodási szempontból fontos fajok és mesterséges hibridek

- ☞ 1. *Acer campestre* L. (mezei juhar)
- ☞ 2. *Acer tataricum* (tatár juhar)
- ☞ 3. *Aesculus hyppocastaneum* (vadgesztenye)
- ☞ 4. *Carpinus orientalis* (keleti gyertyán)
- ☞ 5. *Cerasus mahaleb* (sajmeggy)
- ☞ 6. *Crataegus monogyna* (egybibés galagonya)
- ☞ 7. *Crataegus oxyacantha* (cseregalagonya, kétbibés galagonya)
- ☞ 8. *Corylus avellana* [európai (közönséges) mogyoró]
- ☞ 9. *Corylus colurna* (török mogyoró)
- ☞ 10. *Elaeagnus angustifolia* (keskenylevelű ezüstfa)
- ☞ 11. *Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica* (magyar kőris)
- ☞ 12. *Fraxinus ornus* (virágos kőris)
- ☞ 13. *Juniperus communis* (közönséges boróka)
- ☞ 14. *Juglans nigra* (fekete dió)

- ☞ 15. *Ligustrum vulgare* (közönséges fagyal)
- ☞ 16. *Malus sylvestris* (vadalma)
- ☞ 17. *Morus alba* (fehér eperfa)
- ☞ 18. *Padus avium* (zselnicemeggy)
- ☞ 19. *Platanus x hybrida* (közönséges platán)
- ☞ 20. *Prunus spinosa* (kőkény)
- ☞ 21. *Pyrus pyraeaster* (közönséges vadkörte)
- ☞ 22. *Quercus frainetto* (magyar tölgy)
- ☞ 23. *Quercus virgiliana* (olasz tölgy)
- ☞ 24. *Rosa canina* (vadrózsa, gyepűrózsa)
- ☞ 25. *Salix alba* (fehér fűz) klónfajtái
- ☞ 26. *Salix caprea* (kecskefűz)
- ☞ 27. *Salix fragilis* (törékeny fűz)
- ☞ 28. *Sambucus nigra* (fekete bodza)
- ☞ 29. *Sophora japonica* (japánakác vagy közönséges pagodafa)
- ☞ 30. *Sorbus* sp. (berkenyék)
- ☞ 31. *Tamarix tetrandra* (korai tamariska)
- ☞ 32. *Taxus baccata* (tisza)
- ☞ 33. *Tilia tomentosa* (ezüst hárs)
- ☞ 34. *Ulmus campestris sensu lato** (mezei szil)
- ☞ 35. *Ulmus glabra* (hegyi szil)
- ☞ 36. *Ulmus laevis* (vénc szil)
- ☞ 37. *Ulmus pumila* (szibériai szil)
- ☞ 38. *Viburnum opulus* (kányabangita)
- ☞ 39. *Viburnum lantana* (ostorménfa)

☞* A *sensu lato* kifejezés azt jelöli, hogy a faj (fajcsoport) több, a gyakorlatban el nem különített botanikai taxont foglal magában (például a kocsánytalan tölgy esetében *Quercus petraea*, *Quercus polycarpa*, *Quercus dalechampii*).

2. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Származási körzetek és importelőírások

- ☞ A) Származási körzetek elhatárolása az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fafajok számára¹

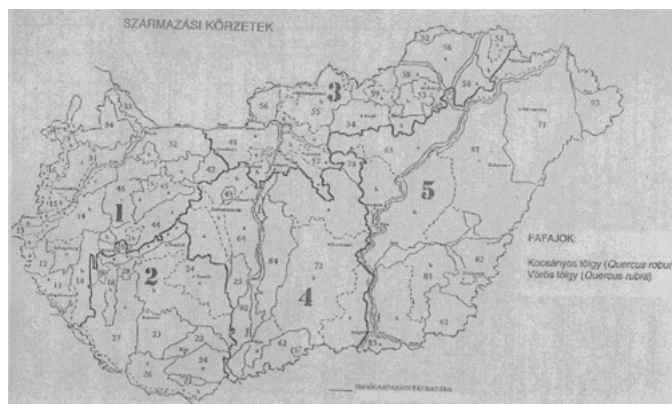
Származási körzetek Kocsányos tölgy és vöröstölgy fafajra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj ²	
1.	Göcseji Bükk-táj	37	11
	Göcseji Fenyőrégió	38	12
	Őrség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14

¹ Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

² Az Erdőrendezési Szolgálat 1986-ban kiadott „Erdőtervezési útmutató”-jában használt decimális beosztás szerint.

	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
	Kemenesalja	44	31
	Kisalföldi Homok	24	32
	Szigetköz	50	33
	Hanság	49	34
	Vértes	25	42
	Bakonyalja	41	44
	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
2.	Villányi Hegyvonulat	30	21
	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
3.	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
	Sátor-Hegység	15	51
	Tornai Karszt	17	52
	Bükk Hegység	18	53
	Mátra	20	54
	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
	Borsodi Dombvidék és	16	58
	Sajó-Hernád-Hullámtér		
4.	Hevesi Dombvidék	19	59
	Tengelici Homok	28	25
	Sukoró	26	43
	Észak-Bácskai Löszhát	9	62
	Mezőföld	27	64
	Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
	Jászság	13	73
	Kiskunsági Szikterület	10	84
	Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
5.	Békési Hát	5	61
	Mátra-Bükkalja	14	63
	Nyírség	2	71
	Nagykun-Hajdúhát	3	81
	Körösvidék	4	82
	Csanádi Hát	6	83
	Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
	Szatmár-Beregi Síkság	1	93



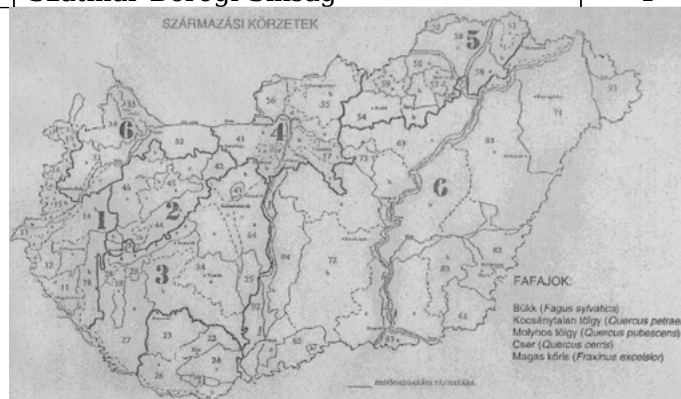
Származási körzetek

Bükk, kocsánytalan tölgy, molyhos tölgy, cser és magaskőrís fafajokra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj ¹	
1.	Göcseji Bükk	37	11
	Göcseji Fenyőrégió	38	12
	Órség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14
	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
	Vértes	25	42
2.	Bakonyalja	41	44
	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
	Villányi Hegyvonulat	30	21
3.	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Tengelici Homok	28	25
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
	Sukoró	26	43
	Mezőföld	27	64
	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
4.	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
	Sátor-Hegység	15	51
5.	Tornai Karszt	17	52
	Bükk Hegység	18	53
	Mátra	20	54
	Borsodi Dombvidék és Sajó-Hernád-Hullámtér	16	58
	Hevesi Dombvidék	19	59
	Kemenesalja	44	31
6.			

¹ Az Erdőrendezési Szolgálat 1986-ban kiadott „Erdőtervezési útmutató”-jában használt decimális beosztás szerint.

Kisalföldi Homok	24	32
Szigetköz	50	33
Hanság	49	34
Békési Hát	5	61
Észak-Bácskai Löszhát	9	62
Mátra-Bükkalja	14	63
Nyírség	2	71
Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
Jászság	13	73
Nagykun-Hajdúhát	3	81
Körösvidék	4	82
Csanádi Hát	6	83
Kiskunsági Szikterület	10	84
Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
Szatmár-Beregi Síkság	1	93

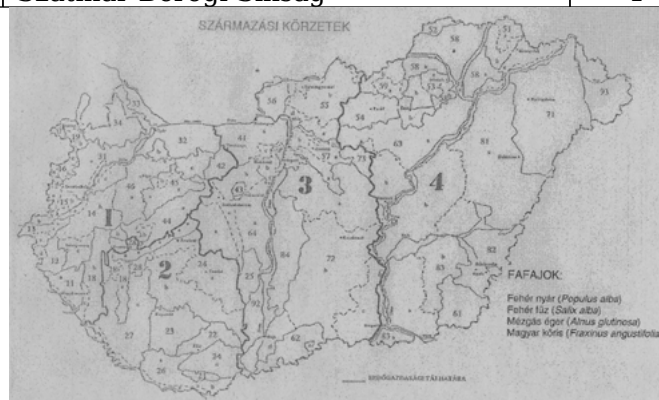


Származási körzetek Fehérnyár, fehérfűz, mézgás éger és magyar (keskenylevelű) kőris fafajokra

Körzet	Erdőgazdasági táj neve	Erdőgazdasági táj ¹	
1.	Göcseji Bükk-táj	37	11
	Göcseji Fenyőrégió	38	12
	Órség	39	13
	Vas-Zalai Hegyhát	40	14
	Vas Megyei Dombvidék	45	15
	Irottkőalja	46	16
	Soproni Hegyvidék	47	17
	Déli Pannonhát	36	18
	Soproni Dombvidék	48	19
	Kemenesalja	44	31
	Kisalföldi Homok	24	32
	Szigetköz	50	33
	Hanság	49	34
	Vértes	25	42
	Bakonyalja	41	44
	Magas-Bakony	42	45
	Északi Pannonhát	43	46
2.	Villányi Hegyvonulat	30	21

¹ Az Erdőrendezési Szolgálat 1986-ban kiadott „Erdőtervezési útmutató”-jában használt decimális beosztás szerint.

	Mecsek	32	22
	Zselicség	33	23
	Baranya-Somogy-Tolnai Hegyhát	29	24
	Ormánság	31	26
	Somogyi Homokvidék	34	27
	Nagyberek és Kis-Balaton	35	28
3.	Gerecse-Pilis-Budai Hegyek	23	41
	Sukoró	26	43
	Tengelici Homok	28	25
	Cserhát	21	55
	Börzsöny	22	56
	Gödöllői Dombvidék	12	57
	Észak-Bácskai Lőszhát	9	62
	Mezőföld	27	64
	Duna-Tisza Közi Homokhát	8	72
	Jászság	13	73
	Kiskunsági Szikterület	10	84
	Közép- és Alsó-Dunai Ártér	11	92
4.	Sátor-Hegység	15	51
	Tornai Karszt	17	52
	Bükk Hegység	18	53
	Mátra	20	54
	Borsodi Dombvidék és Sajó-Hernád-Hullámtér	16	58
	Hevesi Dombvidék	19	59
	Békési Hát	5	61
	Mátra-Bükkalja	14	63
	Nyírség	2	71
	Nagykun-Hajdúhát	3	81
	Körösvidék	4	82
	Csanádi Hát	6	83
	Tisza-Bodrog-Maros Hullámtér	7	91
	Szatmár-Beregi Síkság	1	93



B) Átszállítás vagy import esetén javasolt származási területek

1. Az őshonos lombos állományalkotó fajok (tölgyfélék, bükk) behozatala elsősorban a Kárpát-medence területéről javasolható. Szükség esetén elfogadhatók azon nyugat-európai származási területek is, amelyek csak mérsékelt atlanti hatásnak kitettek, illetve nem állnak a mediterrán vagy magashegységi hatás alatt.

2. A nem őshonos és túlevelű fafajok esetében a szaporítóanyag külföldről való behozatalakor a származási kísérletekben kiválóan teljesítő származásokat kell alkalmazni. A származási kísérletek és genetikai vizsgálatok adatainak felhasználásával összeállított ajánlati listák fafajonként az alábbi táblázatban találhatók:

<i>Lucfenyő (Picea abies)</i>		
Románia:	Bihar-hegység, Keleti-Kárpátok	1000 m alatt
Ukrajna:	Keleti-Kárpátok	1000 m alatt
Szlovákia:	Alacsony-Tátra, Kárpátok és előhegyei (Fátra, Gömöri-hegység stb)	900 m alatt
Lengyelország:	Beszkidek (Istebna) Mazuria, Galicia sík- és dombvidéki előfordulásai	800 m alatt
Csehország:	Cseh Erdő, Cseh-Morva-dombvidék	800 m alatt
Németország:	Westerhof környéke	800 m alatt
<i>Feketefenyő (Pinus nigra)</i>		
Korzikai:	a Pinus nigra. ssp. laricio alfaj állományai	1000 m alatt
<i>Erdeifenyő (Pinus sylvestris)</i>		
Ukrajna:	Podolia és Észak-Ukrajna erdőssztyepp övezete	600 m alatt
Csehország:	Dél-Csehország és Morvaföldi dombvidék	600 m alatt
Lengyelország:	Szilézia síkvidéke	300 m alatt
Németország:	Szászországtól az Elbáig terjedő terület	300 m alatt
<i>Vörösfenyő (Larix decidua)</i>		
Csehország:	Szudétavidék	800 m alatt
Ausztria:	Keleti-Alpok pereme	1000 m alatt
Lengyelország:	Közép-Lengyel dombvidék	800 m alatt
<i>Duglászfenyő (Pseudotsuga mensiesii)</i>		
Kanada	British-Columbia kontinentális klímájú területei	800 m alatt
USA	Washington és Oregon állam kontinentális területei	800 m alatt

3. A hazai erdők ökológiai, genetikai és növény-egészségügyi védelme érdekében nem javasolt erdészeti szaporítóanyag behozatala, kivéve a származási kísérlettel bizonyított ökológiai alkalmasságot és a zárlat alatti termesztést,

- 1000 m tengerszint feletti magasságból,
- az 57. szélességi foktól északabbra, illetve a Kárpátoktól keletebbre eső területről,
- jelentős atlanti (mintegy 70 km-es parti sáv), illetve mediterrán hatás alatt álló területről,
- Európán kívüli területről.

C) Felhasználási javaslatok

1. Kötelező felhasználási (körzet) előírások az erdészeti szaporítóanyagra nincsenek. Az erdőtulajdonosok, illetve kezelők szakmai felelőssége, hogy olyan szaporítóanyag felhasználását részesítsék előnyben, amely szakismereteik szerint a legjobban megfelel az adott élőhelyen.

2. Lehetőleg származási körzeten belüli szaporítóanyagot kell felhasználni.

3. Ha a származási körzeten belüli szaporítóanyagból az igény nem fedezhető, az őshonos fafajok szaporítóanyagát az ökológiailag legközelebb álló (hasonló klímájú, magassági fekvésű) területről kell hozni.

4. Szaporítóanyag átvitel esetén a kedvezőbb adottságú területről a kedvezőtlenebb felé irányuljon a szállítás.

3. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmas szaporítóanyag-források elismerésének szakmai követelményei

1. Az elismerés kezdeményezésének követelményei

1.1. Az elismerés kezdeményezésekor a következő érdemi tulajdonságok ismertetésére kell kitérni:

a) a szaporítóanyag kiinduló anyaga előállításának, kiválasztásának módszere, az alkalmazott szelekciós (populációgenetikai, nemesítési) eljárások,

b) a kiindulóanyag genetikai jellege,

c) a szaporítóanyag jellege (mag, dugvány stb.) és tervezett kategóriája (kiválasztott, kiemelt, vizsgált),

d) részletes, a gyakorlati megkülönböztetést lehetővé tevő leírás,

e) a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának tulajdonjogi helyzete, esetleges fajtaoltalom vagy szabadalom,

f) külföldi növényanyag esetén a hazai bejelentő írásbeli nyilatkozata az elszaporítás és forgalomba hozatal jogi lehetőségeiről.

1.2.1 Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

A bejelentőnek fel kell sorolnia mindazon kísérleteket, próbatermesztéseket, amelynek alapján a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának előnyei, igényei, tulajdonságai megállapíthatók, bizonyíthatók. Azok a kísérletek vehetők figyelembe, amelyeket a NÉBIH-nek a „Kísérlet bejelentő és nyilvántartó lap”-on előzetesen vagy legkésőbb az előterjesztés elkészítéséig bejelentettek, és amelyek a szakmai követelményeknek megfelelnek. A gazdasági szempontok alapján a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának teljesítményét az előállítónak az adott kísérletek statisztikai értékelésével és az alapfaj számára jelentős termőhelytípus-csoportok lefedésével országosan bizonyítani kell, legalább 3, az alapfajra jellemző termőtájban.

1.3. Az erdészeti hasznosítás lehetőségei

Meg kell adni a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának fő hasznosítási típusát, javasolt felhasználási körét:

a) milyen termesztői igényt elégít ki,

- b) milyen fontos termékek (faanyag, nektár, védőhatás stb.) előállítására, szolgáltatására alkalmas,
- c) melyek az alapvető termesztéstechnológiai igényei,
- d) erdősítése a kísérleti eredmények alapján, mely erdőgazdasági tájakon, milyen termőhelytípus-csoportokon javasolt.

2. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának bejelentése, elfogadásának szakmai követelményei

A kiinduló növényanyag bejelentése elfogadható, ha:

2.1. Általános követelmények:

- a) a kötelező ismérvek (megkülönböztethetőség, egyneműség, állandóság) kísérleti vizsgálata alapján bizonyítottan elkülöníthető más növényanyagoktól,
- b) gazdaságilag jelentős tulajdonságai várhatóan kedvezőbbek, illetve előzetes számítás szerint termesztése gazdaságos,
- c) az általa nyújtott nem anyagi jellegű szolgáltatások (kedvezőtlen környezeti hatásokkal szembeni ellenállóképesség, védőhatás) következtében az erdők környezetre gyakorolt jótékony hatása javítható,
- d) elszaporítása üzemi méretben megoldott, vagy legalább az erre irányuló kutatás ígéretes.

2.2. Genetikai jelleghez kapcsolt előírások

2.2.1. Magtermő klónösszeállítások, magtermesztő ültetvények esetében:

- a) erdei-, vörös-, feketefenyő esetében értékelt vagy értékelés alatt álló utódvizsgálat,
- b) egyéb fajoknál beállított, értékelhető klónvizsgálat (a törzsfák alaki és magtermesztési tulajdonságaira).

A kötelező legkisebb klónszám egységesen: 30 klón.

2.2.2. Magtermő magonc-összeállítások esetében legalább 30, kiemelkedően jó külső megjelenés alapján szelektált törzsfacsalád.

2.2.3. Klóncsoportok esetében többfokozatú klónkísérletekben egyenként és szintetikus kiinduló növényállományként együttesen megvizsgált, elkülönítve fenntartott:

- a) gyorsan nöövő, rövid vágásfordulójú fajoknál (nyár, fűz, akác) legalább 5 klón,
- b) közepes vágásfordulójú fajoknál legalább 25 klón,
- c) lassan nöövő lombos fajoknál legalább 50 klón.

2.2.4. Klónkeverékek esetében:

- a) gyorsan nöövő fajok esetében 100, különleges esetekben 50 klón,
- b) lassan nöövő kemény lombos fajok esetében 500, különleges esetekben 300 klón.

2.2.5. Egyklónú kiinduló növényanyag esetében:

- a) csak gyorsan nöövő, rövid vágásfordulójú fajok (nyár, fűz, akác) fogadható el,
- b) többfokozatú, az alapfaj számára jelentős tájakat és termőhelytípus-csoportokat lefedő klónkísérletek alapján statisztikailag igazolt, többlethaszonban, minőségi jellemzőben, kórtani, illetve termőhelyi toleranciában megnyilvánuló termesztési érték,
- c) előzetes, tájékoztató jellegű faminőségvizsgálat (testsűrűség, rosthossz, évgyűrű analízis).

3. A kiinduló növényanyag vizsgálata

3.1.1 A NÉBIH

- a) bekéri az értékeléshez szükséges, a vizsgálati időszak előtti és az alatti újabb adatokat, folyamatos előállítói/kiválasztói adatszolgáltatás keretében,
- b) iránymutatást ad a kísérleti adatok feldolgozására és értékelésére,
- c) helyszíni bíráló(ka)t szervez,
- d) ellenőrzi a kísérleti adatokat, szükség szerint helyszíni adatfelvételezéssel,
- e) saját szervezésű kísérleteket állít be,
- f) rendszerezi, feldolgozza, statisztikailag értékeli az adatokat,
- g) a kísérleti eredmények összevont ökonómiai elemzésével vizsgálja a kiinduló növényanyag termesztésének gazdaságosságát.

3.2. Általános irányelvek

3.2.1. Elismerés egyeztetett módszertan alapján létesített és értékelt kísérletek alapján lehetséges.

3.2.2. Az egyes kísérletek statisztikai értékelésével ki kell mutatni a vizsgált kiinduló növényanyagnak a kísérletbe állított növényanyagok rangsorában elfoglalt helyzetét, a kontroll (standard és összehasonlító) növényanyagokhoz viszonyított számszerű különbséget és a szignifikáns differenciát (SzD 5%).

3.2.3. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállományának gazdasági jelentőségét számszerűsíthető, mérhető, illetve bonítható tulajdonságok és teljesítmények $p^*=5\%$ tévedési szintű statisztikai értékelésével és ökonómiai vonzataik összevont értékelésével (előnyök-hátrányok kimutatása) kell megállapítani.

3.3. Elismerési követelmények

3.3.1. A vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényállománya feleljen meg az erdőgazdálkodás és a faipar igényeinek és termesztése legyen gazdaságos. Az előnyöket és hátrányokat összehatásukban kell mérlegelni. A csupán egy jellemző tulajdonságban kiemelkedő növényanyagnak a többi tulajdonságára nézve legalább átlagosnak kell lennie.

3.3.2. Azoknál a kiinduló növényanyagoknál, amelyeket nem elsősorban gazdasági hasznuk miatt kívánnak elfogadtatni, a nem anyagi jellegű szolgáltatás (védőhatás, esztétikai érték, génmegőrzés, természetes populációk, génkészletek fenntartása stb.) minősége a döntő. Hozamuk, faminőségük legalább átlagos legyen.

3.3.3. A gazdasági értéket meghatározó főbb tulajdonságok:

3.3.3.1. Mennyiségi (tömeg) hozamok:

- a) területegységre vonatkoztatott fatérfogat,
- b) biomassa.

3.3.3.2. Minőséget meghatározó tulajdonságok:

- a) egyenes, hengeres, koronán átfutó törzs,
- b) fahibáktól mentes törzsfelépítés,
- c) elsődleges erdei választékok jó kihozatala,
- d) faanyag minősége, jó felhasználhatósága,
- e) nemesnyár, fűz esetében a teherviselő szerkezetekre alkalmas faanyagminőség bizonyítására „I-214” minőségi mutatóit elérő műszaki jellemzők,

f) akác, fenyő és egyéb alapfajú fajtáknál legalább az alapfaj átlagos műszaki jellemzői,

g) egyéb beltartalmi jellemző esetén a célnak megfelelő tulajdonság és az alapfaj hasonló mutatója közti szignifikáns különbség,

h) méhlegelőt javító növények esetében a virágzási időtartam hossza, a virágzási időnyt bővítő jelleg (korai-kései), valamint a virágtömeg, cukorérték, nektárkiválasztó képesség.

3.3.3.3. Ökológiai tűrőképesség:

a) az alapfajra jellemző élőhely termőhelyi szélsőségeivel szemben mutatott tolerancia,

b) időjárási szélsőségekkel szembeni ellenálló-képesség, tűrőképesség, tolerancia,

c) nyáarak: fagy, vihar, széltörés, szárazság,

d) akác: fagy, szárazság,

e) fenyők: hótörés, hónyomás, ónos eső, vihar, szárazság.

3.3.3.4. Termőhelyi ajánlás:

a) a vizsgált szaporítóanyag kiinduló növényanyaga arra a termőhelytípus-csoportra ajánlható, ahol a kísérletek alapján a vizsgált növényanyagokkal kialakult rangsorában elfoglalt helyzete alkalmasságát bizonyítja,

b) meg kell adni azokat a termőhelytípus-csoportokat, ahol a teljesítmény kiemelkedő,

c) több kísérlet együttes elemzésével meg kell adni a növényanyag számára jelentős termőhelytípus-csoportok átlagában a sorrend és a relatív hozamok változását.

3.3.3.5. Erdővédelmi jellemzők:

a) az alapfajra jellemző, kiemelt kórokozókkal és károsítókkal szembeni tolerancia vagy rezisztencia,

b) jó vadkártűrő képesség,

c) környezeti ártalmakkal szembeni ellenállóképesség.

3.3.3.6. A termesztés és felhasználás főbb szempontjai:

a) könnyű és gazdaságos szaporíthatóság generatív vagy vegetatív úton,

b) klónozott kiinduló anyagok esetében jó gyökeresedő képesség és üzemi szinten is gazdaságos szaporítási módszer,

c) magtermesztő ültetvényeknél bő és rendszeres magtermés, alacsony léha mag tartalom, jó tiszta mag kihozatal, csírázóképeség és csírázási erély,

d) jó szaporítóanyag megnevelhetőség és kiültetéskor magas megmaradási arány,

e) lágyszárúakat legyőző gyors fiatalkori növekedés,

f) kedvező erdőművelési tulajdonságok (például könnyű nyeshetőség),

g) a fakitermelés gépesíthetősége szempontjából kedvező tulajdonságok,

h) a faanyag felhasználására vonatkozó faipari szabványok előírásai alapján fűrész-, lemez-, forgácslapipari célra, teherviselő szerkezetek, bútor stb. készítésére, papír- és cellulózgártásra, egyéb vegyi, biológiai és mechanikus feldolgozásra való alkalmasság.

4.1 A vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmas kiinduló növényanyag elfogadásának feltételei

A NÉBIH a kiinduló növényanyagot elismeri és regisztrálja, ha

a) mint meghatározott genetikai tartalmat hordozó élő anyag az általános követelményeknek megfelel, azonosítható,

b) mint az erdészet termelőeszköze a termesztés ökonómiai céljainak megfelel,

c) szaporítóanyagának széles körű használatától az erdők élőfakészletének növelése, a kikerülő faanyag minőségének javítása, illetve környezetre gyakorolt jótékony hatásának megőrzése kellő biztonsággal elvárható, vagy előre jelezhető.

4. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

A vizsgált szaporítóanyag elismerése céljára beállított összehasonlító vizsgálatok követelményei

1. A kísérletezés általános követelményei

1.1. Az összehasonlító vizsgálatokat, kísérleteket úgy kell megtervezni, kivitelezni, kezelni, felvételezni, értékelni és a nyert eredményeket értelmezni, hogy a kísérletbe vont kezelések (származások, utódnemzedékek, klónok, fajták stb.) egymás között és az alkalmazott kontrollal (standard, összehasonlító fajták) egybevetve tárgyilagosan összehasonlíthatók legyenek.

1.2. Az örökletes tulajdonságok becslését és a megadott viszonyítási alapra (kontrollkezelésként használt standard fajta, kísérleti átlag) vonatkoztatott relatív teljesítmény megállapítását

a) vegetatív szaporítású klón, klóncsoport és klónkeverék esetében a kiinduló töegyed genotípusának változatlan megsokszorozásával (klónozás) nyert szaporulatának többfokozatú klónkísérletekben való vizsgálatával,

b) generatív szaporítású magtermő klónösszeállítások esetében a törzsfa-klónok klón- és az ivaros úton nyert utódok (családok) utódvizsgálatával,

c) a generatív szaporítású magtermő magonc-összeállítások és „kiválasztott” kategóriájú szaporítóanyagot kibocsátó állományok esetén a kiinduló populációt alkotó egyedek fenotípusának értékelésével, illetve a kedvező fenotípusú egyedek gyakoriságának és teljesítményének az utódnemzedékben való mérésével kell végezni.

1.3. A fajták gazdasági jelentőséget meghatározó tulajdonságait, többlethozamát vagy értékét igazoló kísérleteket úgy kell beállítani, hogy a vizsgált tulajdonságok, illetve teljesítmények statisztikailag értékelhetők, és a kísérleti hiba kimutatható legyen.

A statisztikai értékelést $p^* = 5\%$ -os tévedési szinten (valószínűségi szinten) kell elvégezni.

1.4. A kötelező fajtakritériumok (megkülönböztethetőség, egyneműség, állandóság) vizsgálatát célzó morfológiai, illetve élettani kísérletek klóngyűjteményekben is elvégezhetők.

1.5. A kísérlet

a) típusa (klón- vagy utódvizsgálat, információs/előzetes-kiválasztó/fajtaösszehasonlító üzemi/termesztéstechnológiai kísérlet), és

b) elrendezése, ismétlés-, kezelés- és egyed/parcella mutatói legyenek összhangban egymással és a nemesítés folyamatában elfoglalt helyzet meghatározta kísérleti céllal.

1.6. Minden kísérletben kötelező elhelyezni a fafaj szerinti standard fajtát. Emellett - szükség szerint - szerepelni kell olyan összehasonlító fajtának vagy fajnak is, amelyhez a fajtát a nemesítő hasonlítani kívánja, illetve amelynek segítségével a vizsgált fajta megkülönböztethetőségét meg lehet állapítani. Azoknál a fajoknál, ahol nincs standard fajta, az államilag elismert fajtát, ha ez sem áll rendelkezésre, valamely ismert származású (OECD szabályok szerint származásigazolt) szaporítóanyagot kell felhasználni a kísérlet kontrollkezeléseként.

1.7. A kísérletek öleljék fel a fajta alapfaja számára jelentősnek ítélt termőhelytípus-csoportok minél szélesebb körét. A speciális termőhelyre szánt fajtáknál a kísérletek súlypontja az adott speciális körülményre essen. A fajtákat a részükre legfontosabb erdőgazdasági tájakban, az ott leggyakoribb termőhelytípusokon kell kipróbálni. A kísérleti területen részletes termőhelyfeltárást kell végezni.

1.8.1 A kísérleteket az 5. pont szerint nyilván kell tartani. Létesítésüket a kivitel évében be kell jelenteni a NÉBIH-nek.

2. A kísérlet típusok

2.1. Egy kísérletet egyértelműen jellemző három ismérv:

2.1.1. Az alkalmazott vizsgálati módszer:

- a) klónvizsgálat,
- b) utódvizsgálat,
- c) származásvizsgálat.

2.1.2. A nemesítés rendszerében elfoglalt helyzet:

- a) előzetes-kiválasztó,
- b) fajtaösszehasonlító,
- c) üzemi/termesztéstechnológiai kísérlet.

2.1.3. A kísérlettechnikai kivitel (tényezők száma, elrendezés, ezen belül kezelésszám, ismétlésszám, egyed/parcella).

2.2. Az alkalmazott vizsgálati módszer szerinti kísérlet típusok

2.2.1. A klónvizsgálat

A gyakorlatban is vegetatív úton szaporított fajták esetében kell alkalmazni. Indokolt kivételt képez a magtermő klónösszeállítások, magtermesztő ültetvények nemesítési rendszerében a törzsfa-klónok előszelekciója habitus és magtermesztési érték alapján. A klónvizsgálattal az eredeti kiinduló egyed termesztési értékét közvetlenül el lehet bírálni, mert a klónszaporulatokban a genotípus változatlan és azonos marad.

A nemesítés során többfokozatú klónkísérletekben egyre szigorodó követelményszintű pozitív szelekciót kell alkalmazni.

2.2.2. Az utódvizsgálat

Meghatározott egyedek bírálatát jelenti, ivaros úton keletkezett utódaik összehasonlítása alapján. A vizsgált kérdés az, hogy a kedvező fenotípus alapján kiválasztott egyed generatív úton (magról) szaporítva milyen mértékben örökíti át tulajdonságait az utódnemzedékben.

Utódvizsgálattal a generatív szaporítású fajtákat kell értékelni. Magtermő klónösszeállítás, magtermesztő ültetvény esetében az utódvizsgálatot törzsfa-klónként külön-külön el kell végezni. Magtermő magonc-összeállításnál a törzsfánkénti „családokat” elkülönítve és azonosíthatóan kell vizsgálni és negatív szelekciót (genetikai gyérítést) kell alkalmazni.

2.2.3. A származásvizsgálat

Módszerében és elveiben megegyezik az utódvizsgálattal. Az alapvető különbség, hogy nem egy-egy konkrét egyed, hanem egyedek csoportjának (populációjának, illetve a populációból vett mintának) generatív úton nyert utódait hasonlítjuk össze. Az egyedcsoportot az adott származás (a szóban forgó faj helyi populációja) mintájának tekintjük, ezért az egyedek utódait a származáson belül nem kezeljük elkülönítetten. A származásvizsgálat célja a faj elterjedésén belüli genetikai és környezeti variáció kutatása, a termesztési céloknak leginkább megfelelő származások kiválasztása. A származásvizsgálat a magtermelő állományok (helyi populációk, származások) összehasonlításánál alapvető jelentőségű.

2.3. A nemesítési rendszerben elfoglalt helyzet szerinti kísérlettypusok

Az egyes fajokra ki kell dolgozni a nemesítés rendszerét. A kísérleteknek meghatározott helyet kell elfoglalni a rendszerben. Typusuk megválasztása, elrendezésük, kivitelezésük módja legyen összhangban a nemesítési-fajtavizsgálati sémákkal.

2.3.1. Korai értékelés (fiatalkori tesztelés)

Célja: nagytömegű nemesítői alapanyag (származások, klónok, utódnemzedékek) előzetes, gyors tesztelése

- a) kórtani rezisztencia, tolerancia,
- b) növekedési ritmus,
- c) beltartalmi érték,
- d) fiziológia, fenológia, morfológia,
- e) abiotikus stresszekkel szembeni tűrőképesség,
- f) elszaporíthatóság (például gyökeresedési hajlam),
- g) megkülönböztethetőség, egyenmőség, állandóság szempontjából.

Helye: laboratórium, üvegház, tenyész kert, csemetekert.

Módszertan: a vizsgálati cél szerint, nemesítői programban meghatározottan, 1-5 évi vizsgálat. Teljes véletlen vagy véletlen blokkelrendezés.

2.3.2. Előzetes kiválasztó (információs, regiszter, első fokú klón, kisparcellás) kísérletek

2.3.2.1. Vegetatív szaporítású fajták klónvizsgálata

Célja: nagyszámú ismeretlen tulajdonságú klón első szelekciója, az ígéretesek kiemelése

- a) mortalitás,
- b) fiatalkori növekedési erély,
- c) növekedési ritmus,
- d) habitus, törzsalak, finomágúság,
- e) kórtani tolerancia

alapján.

Helye: az alapfaj számára megfelelő termőhelytípusokon, optimális és egyöntetű ökológiai viszonyok között 3-5 helyen.

Módszertan: sok, esetleg 100 feletti klónszám, 6 ismétlés 1-4-8 egyed/parcella, az inkomplett blokkalrendezés valamely típusa (például négyzetes rács). 40 alatti klónszám esetében véletlen teljes blokkalrendezés is lehetséges. Rövid vizsgálati idő:

- a) nyár-fűz 8-12 év,
- b) akác 10-12 év,
- c) egyéb lomb, fenyő 10-15 év.

2.3.2.2. Magtermő klónösszeállításokhoz szelektált törzsfák

2.3.2.2.1. Klónvizsgálata

Célja: magtermesztési érték meghatározása, fenológiai és morfológiai vizsgálatok, szelekció habitus alapján, kórtani megfigyelések, megkülönböztethetőség.

Helye: Klóngyűjtemény.

Módszertan: sok, legtöbbször 100 feletti törzsfa-klón 1-2 ismétlésben, 3-5 egyed.

2.3.2.2.2. Utódvizsgálata

Célja: törzsfák genetikai értékének bírálata, magonc utódaik vizsgálatával.

Helye: a fafajnak megfelelő termőhelytípusokon, 3-5 helyen, egyenletes ökológiai feltételek között.

Módszertan: sok utódnemzedék, 4-6 ismétlés, 10...100 egyedszám parcellánként (a kezelésszám és elrendezés függvényében). Véletlen teljes blokk, osztott parcellás, inkomplett blokkalrendezés. Közép- és hosszú távú értékelés.

3. A kísérlet típusok megválasztása

3.1. Egy meghatározott kísérleti cél elérésére több kísérleti elrendezés is alkalmas lehet. A szabatos értékelhetőség, a célszerűség szakmai minimumkövetelményei az alábbiakban határozhatók meg.

3.2. A kísérleteknek három követelménynek kell megfelelni:

3.2.1. Általában

a) feleljenek meg a vizsgált növényanyag genetikai jellegének (például klónfajtat többfokozatú klónkísérletekben, magtermesztő ültetvény törzsfa oltványait klón- és utódvizsgálatokban kell értékelni),

b) legyenek összhangban a nemesítés folyamatában elfoglalt helyzetükkel (más-más a követelmény az előzetes kiválasztó - fajtaösszehasonlító - üzemi/termesztéstechnológiai kísérletekkel szemben).

3.2.2. Egy-egy adott kísérlet során a kísérlettechnikai kivitel jellemzőinek (ismétlésszám, kezelésszám, egyed/parcella) és az alkalmazott kísérleti kontroll kezeléseknél meg kell felelni a rájuk vonatkozó, az előzőekben részletezett követelményeknek és statisztikailag igazolható összehasonlítást kell lehetővé tenniük.

3.2.3. E három alapelv betartása mellett a kísérleti típust

a) a kibocsátásra tervezett szaporítóanyag kategóriája, és
b) a vizsgálatba vont növényanyag (fajta, fajtaértékű szaporítóanyag-forrás) genetikai jellege (a kialakításában részt vevő genotípusok száma és a részvétel módja) figyelembevételével kell megválasztani.

3.2.4. Biztosítani kell a nemesítés folyamatában egymásra épülő kísérleti szintek (fokozatok) logikai sorrendjét.

4. A kísérlet megtervezésének menete

4.1. Az erdészeti fajtakísérletek döntő többsége terepi kísérlet. A létesítőnek messzemenően figyelembe kell vennie a termőhelyi adottságokat, és ezt a kísérlet térbeli rendjének kialakításakor érvényesítenie kell. A terepviszonyok, ökológiai tényezők figyelmen kívül hagyásával létesített kísérletet - helyesen megválasztott vizsgálati módszer és elrendezésmód esetén is - értékelhetetlennek kell tekinteni, mert a termőhelyi hatások elfedik vagy eltorzítják a tényleges kezeléskülönbségeket.

4.2. Az előkészítő munka

4.2.1. A rész követelményei alapján ki kell választani az elrendezésmódot.

4.2.2. Az elrendezésmód követelményeivel összhangban meg kell határozni:

a) a kísérlet kezelésszámát, ami a vizsgált kezelések (fajták) és a kísérlet kontroll kezeléseként beállított standard és összehasonlító fajták (klónok, származások stb.) számának összege,

b) az ismétlések számát (üzemi kísérletben legalább 3, egyéb típusban legalább 4),

c) a parcellánkénti egyedszámot,

d) az ültetési hálózatot (növényteret).

4.2.3. A növényter megválasztásánál figyelembe kell venni a fafaj, illetve -fajta sajátosságait, a termesztési célt és a termőhelyi viszonyokat. Általában az adott termőhelyen bevált közepes növényteret kell alkalmazni. A hálózati kísérlet kivételével egy kísérleten belül a növényternek azonosnak kell lennie minden kezelésre nézve.

4.2.4. A növényter, a kezelés, ismétlés és a parcellánkénti egyedszám alapján ki kell számítani a kísérlet területszükségletét.

4.2.5. Az erdőtervek, illetve helyi ismeretek alapján előzetesen ki kell választani azokat az erdő-, illetve földrészleteket, amelyek termőhelyük és területnagyságuk alapján kísérleti terület céljára alkalmasnak ítélné.

4.3. A helyszín megválasztása

4.3.1. Az előzetesen megválasztott területek alkalmasságáról a helyszínen kell meggyőződni.

4.3.2. Termőhelyfeltárást kell végezni talajmintavétellel, termőhelytípus (genetikai talajtípus) térkép és a szakismeretek alapján.

4.3.3. A kísérleti területről méretarányos vázlatot kell készíteni, amelyen fel kell tüntetni a fatermőképességet befolyásoló tényezők területi elhelyezkedését, a szintvonalakat (ártér és lejtős területek) és a lejtésirányt.

4.3.4. Olyan területet kell kiválasztani, ahol

a) a terület nagysága elegendő,

b) a termőhelytípus-csoport az adott faj számára megfelelő,

c) a termőhelyi viszonyok közel egyenletesek vagy egy irányban változnak (lejtő, ártéri fekvés),

d) a fatermőképességbeni különbségek előzetes kiválasztó kísérlet esetén egy, egyéb kísérlet esetén két termőhelyi osztállynál nem nagyobbak.

4.4. A kísérleti terv véglegesítése, a térbeli rend kialakítása

4.4.1. Ha a kiválasztott terület megfelel a követelményeknek, a kísérleti tervet véglegesíteni lehet.

4.4.2. A kísérlet alakját a termőhelyi egyenetlenségek hibahatásának mérséklése érdekében lehetőleg négyzet vagy téglalap formájúra kell kialakítani.

4.4.3. A parcellák alakja - egy kísérleten belül egységesen - négyzet, téglalap, sáv alakú vagy soros lehet. Az 1:3 oldalarányú, téglalap alakú parcella a kedvező, mert ez a forma csökkenti leginkább a terep inhomogenitásának hatását, hátránya viszont, hogy a két oldal arányának növekedésével - azonos egyed/parcellaszám mellett - nő a szélső szegélysorokba kerülő, szomszédhatásnak kitett fák száma.

4.4.4. A kísérlet alakja egyes elrendezésekben (például latin négyzet) kötött, másokban (például véletlen teljes blokk) rugalmasabban alakítható. Kötött elrendezésű kísérletet csak homogén termőhelyen szabad létesíteni.

4.4.5. A gyakorlatban a termőhely domborzati és ökológiai viszonyai többé-kevésbé egyenetlenek, változóak. A kísérlet térbeli rendjét az adott területről nyert információk szerint az alábbi „kettős irányelv” szerint kell kialakítani:

a) a blokkon - véletlen teljes blokkelrendezésnél az ismétléseken - belül közel azonos feltételeket kell biztosítani,

b) a blokkok (ismétlések) parcelláin a kezeléseket véletlenszerű sorrendben kell elhelyezni.

4.4.6. Egy irányban egyenletesen változó termőhely esetén az ismétléseket úgy kell elhelyezni a terepen, hogy a változás hatása valamennyi parcellát azonos mértékben érintse. A blokkokon (ismétléseken) belül a parcellákat úgy kell kialakítani, hogy hosszabbik oldaluk a változás irányába essen.

4.4.7. A termőhelyi tényezők figyelembevételével megtervezett blokkok és ismétlések parcelláin a kezeléseket véletlenszerű sorrendben kell elhelyezni.

5. A kísérletek nyilvántartása

5.1. Az erdészeti kísérletek - néhány különleges esettől eltekintve - hosszú, gyakran több évtizedes időtartamúak. A kísérletek adatait erre tekintettel az alábbi szempontok szerint időtállóan rögzíteni szükséges.

5.2. Minden kísérletről részletes kísérleti leírást kell készíteni, amely magában foglalja:

- a) a területi azonosító adatokat (községhatár, tag erdőrész, helyrajzi szám),
- b) a létesítés időpontját,
- c) a kísérlet létesítőjét és kezelőjét,
- d) a nemesítés rendszerében elfoglalt helyet és kísérleti célt,
- e) a kísérleti cél elérésére alkalmazott módszert és kísérleti típust,
- f) a kezeléseket számát és felsorolását a kontroll megjelölésével,
- g) az elrendezésmódot, az ismétlésszámot, a parcellánkénti egyedek számát, az erdősítési hálózatot,
- h) a felhasznált szaporítóanyag korát, választékát és származását,
- i) a termőhelyfeltárás adatait,
- j) áttekintő (megközelítési) és üzemtervi térképvázlatot, továbbá a kísérlet alapvázlatát a kezeléseket feltüntetésével,
- k) a tervezett erdőművelési beavatkozásokat,
- l) a megfigyelés, adatfelvételezés módját, tervbe vett idejét és szempontjait,
- m) minden olyan további lényeges tényezőt, amely a kísérlet értékelésében jelentős lehet.

A leírás kivonatát a kísérlet bejelentő és nyilvántartó lapra értelemszerűen fel kell vezetni.

5.3. Minden nemesítő intézmény köteles az általa létesített kísérletekről a kísérleti leírásokat tartalmazó nyilvántartást vezetni.

5.4.1 Az erdészeti kísérletekről a NÉBIH országos nyilvántartást vezet. Szaporításra engedélyezés, illetve fajtaelismerés csak olyan kísérletek alapján történhet, amelyek a NÉBIH tudomására és nyilvántartásába kerültek, és a szakmai követelményeknek megfelelőnek bizonyultak.

5.5. A kísérletekről a kísérleti leírással és a kísérlet bejelentő és nyilvántartó lappal egyidejűleg kísérleti naplót kell vezetni. A kísérleti naplóba folyamatosan be kell jegyezni minden lényeges eseményt, tevékenységet, illetve erdőművelési beavatkozást.

5.6.2 Gondoskodni kell róla, hogy a kísérleteket az Országos Erdőállomány Adattárba is bejegyezzék. Célszerű a részletes kísérleti leírás egy példányát az erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatal részére is megküldeni, hogy az abban foglaltakat a körzeti erdőtervezés során figyelembe vehesse.

6. A kísérletek kivitelezése

6.1. A kísérlet létesítésekor azonos technológiát (talaj-előkészítés, ültetés, növényvédelem stb.) kell alkalmazni a teljes kísérleti területen. Értelemszerűen a termesztéstechnológiai kísérletek, ahol a vizsgálat tárgya éppen a különböző technológiák hatása, ez alól indokolt kivételt képeznek.

6.2. A felhasznált szaporítóanyagokat a keveredés elkerülése érdekében festéssel, jeltáblával, elütő színű műanyag szalaggal jól elkülöníthetően már a csemetékertben meg kell jelölni.

6.3. A felhasznált szaporítóanyag legyen

- a) faj- és fajtaazonos,
- b) azonos szaporítási fokozatú,
- c) azonos korú és szaporítóanyag választékú (kivétel a klónkísérletbe vitt magonc kontrollt),
- d) ép, egészséges,
- e) egységes feltételek között megnevelt, valamint
- f) igazolt és azonosított származású.

Ezen feltételektől eltérni csak akkor indokolt, ha a kísérlet a szaporítóanyag-féleség/minőség különbözősége hatásának vizsgálatát célozza.

6.4. A kísérletet gondosan ki kell tűzni, határainak töréspontjait tartósan meg kell jelölni. Gondoskodni kell arról, hogy az ismétlések, blokkok, kezelések jól felismerhetőek és azonosíthatóak legyenek.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

2 Megállapította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 55. § (7). Hatályos: 2017. VIII. 18-tól.

6.5. A kísérleteket legalább 2-3 sor (nyár, fűz, általában a tág hálózatot kívánó fajok esetében) vagy a várható famagasság felének megfelelő szélességű védőszegéllyel kell körülvenni. A kísérletből megmaradt szaporítóanyagot célszerű azonosítható módon a szegélybe erdősíteni, mert így a faminőségi vagy faterméstani vizsgálatokhoz szükséges mintatörzsek a kísérlet megbontása nélkül kidönthetők.

6.6. A létesítéskor esetleg technikai okokból kimaradó fajták helyére a kísérleti kontrollt (standard fajtát) javasolt ismételten a kísérletbe vinni. Ez az értékelést nem zavarja, hanem növeli az összehasonlítási alap pontosságát, ugyanis több egyedből megbízhatóbb a középérték.

7. A kísérletek fenntartása

7.1. A kísérleti és kontroll kezelések valamennyi parcelláján azonos időben, módon és eréllyel kell végrehajtani valamennyi tevékenységet (ápolás, nyesés, növőtérbővítés stb.). Kivételt képez, amikor a vizsgálat az eltérő termesztéstechnológiára is kiterjed. Ebben az esetben azonban az eltérő beavatkozásokat a kísérleti leírásban tervezettnek megfelelően oly módon kell végrehajtani, hogy az egyértelmű, statisztikailag értékelhető legyen.

7.2. Erdőművelési beavatkozásoknál (gyérítés, növőtérbővítés) két megoldás lehetséges:

- a) egységesen kell eljárni minden kezelés (fajta) esetében,
- b) az egyes kezelések fejlődési állapotától (növedék, körlap stb.) meghatározottan a beavatkozás korábban, későbbben vagy eltérő eréllyel hajtható végre (ilyen helyzet származási kísérletekben adódhat).

7.3. A 7.1. és 7.2. pont szerinti erdőművelési beavatkozások tényét, időpontját, adatait (kikerülő egyedek fatérfogata, választékmegoszlása, darabszáma, technológiai jellemzők stb.) a kísérleti naplóban rögzíteni kell.

7.4. Az információs (előzetes kiválasztó) és fajtaösszehasonlító kísérleteknek optimális talajelőkészítési, telepítési, ápolási, védelmi stb. feltételeket kell biztosítani. Üzemi kísérletekben a szakszerű üzemi gyakorlatban elvárható ápolási szint szükséges.

7.5. A kísérleteket vadveszélyes helyen be kell keríteni.

8. A kísérletek felvételezése, adatközlés

8.1. Általános irányelvek

8.1.1. A kísérleteket folyamatosan meg kell figyelni, és el kell készíteni a kísérleti leírásban megtervezett felvételeket. A kísérleti naplóban rögzíteni kell a felvételezés idejét, módját, a tervezettől való esetleges eltérést, és a felvett adatokat a felvételi űrlapok csatolásával. Az adatokat folyamatosan ki kell értékelni, az eredményeket a kísérleti naplóba fel kell jegyezni.

8.1.2. A felvett adatok (tulajdonságok, teljesítmények, jellemzők) tegyék lehetővé a fajta

- a) azonosítását, megkülönböztethetőségének igazolását,
- b) egyöntetűségének, állandósultságának bizonyítását,

c) gazdaságilag jelentős tulajdonságai alapján előnyei, igényei megállapítását.

8.1.3.1 A fajtánként súlypontosan kezelendő tulajdonságcsoportokat (az alapfaj, a genetikai fajtajelleg stb. figyelembevételével), és a kísérletek értékelésénél alkalmazott biometriai módszereket a nemesítővel egyeztetve a NÉBIH határozza meg.

8.1.4.2 Az adatokat a statisztikai értékelést segítő egységes űrlapon kell felvenni. Törekedni kell a helyszíni elektronikus adatrögzítés kialakítására, módszertani egyeztetés alapján a NÉBIH elektronikus adatrögzítő eszközön is fogad adatokat.

8.1.5. A rendszeres adatfelvételezés tegye lehetővé egy-egy kísérlet szabatos matematikai-statisztikai értékelését, a benne lévő valamennyi kezelés összehasonlítását, a rangsor felállítását, továbbá egységes módszerével biztosítsa a kísérletek egymással való reális összehasonlíthatóságát is.

8.1.6. Fel kell venni a kísérlet adatait:

- a) az első vegetációs időszak végén (megmaradás, pótlásigény),
- b) az 5-tel osztható életkorokban,
- c) minden nevelővágás előtt,
- d) egészségi állapotban, növekedésben észlelt jelentős változás esetén,
- e) fajtabejelentéskor és helyszíni bírálatok előtt,
- f) a tervezett vágáskor fele időpontjában.

8.1.7.3 A már minősített, de tartamkísérletekben továbbra is megfigyelt fajtakról való adatközlést a NÉBIH a fajtafenntartás időarányos teljesítése alapfeltételének tekinti és ismeri el.

8.1.8.4 Meg kell szervezni a kísérleti adatok tárolásának számítógépes rendszerét. A rendszert a NÉBIH-hel egyeztetve célszerű kialakítani.

8.2. A fajtabélyegek és a DUS vizsgálatok

8.2.1. Készíteni kell a megkülönböztethetőség, mint kötelező fajtakritérium igazolására szolgáló (UPOV-módszer szerinti, fajtaoltalmi célú) és gyakorlati fajtaazonosításra alkalmas fajtaleírást is.

8.2.2. Az erdészeti fajok közül a nyárra, fűzre és lucfenyőre van kidolgozott UPOV módszertani útmutató. A fajtaleírás készítésekor ezt kell alkalmazni. Más fajok esetében ezek analógiájára egyszerűbb leírást kell készíteni.

8.2.3. Klóncsoportok, klónösszeállítások esetén a leírás klónonként is szükséges.

8.2.4. Magtermő klónösszeállításokban a megkülönböztethetőséget a klónokra kell értelmezni.

8.2.5. Szintetikus fajtáknál az egyneműséget a lényeges gazdasági jellemzőkre kell értelmezni, az egyes komponensek fenológiai és morfológiai különbözősége ez esetben természetes.

8.2.6. Az egyneműség és állandóság vizsgálatát a fajtakísérletek parcelláin álló egyedek és a csemetekerti szaporítások közvetlenül mérhető tulajdonságainak középértéke és szórása statisztikai vizsgálata alapján kell elvégezni.

1 Módosította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 8. § (5) b), 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 11. § d).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § o).

8.2.7. Fokozatosan be kell vezetni a biokémiai vizsgálati eljárásokat (gél-elektroforézis, terpénanalízis, HPLC, RFLP, RAPD DNS stb.). A nemesnyár, fűz, akác és lucfenyő egyklónú és klóncsoport genetikai jellegű fajták, valamint a magtermő klónösszeállítások törzsfaklónjai ezzel az eljárással egyértelműen azonosíthatók.

8.3. Gazdasági értéket meghatározó tulajdonságok

8.3.1. A fajtánként súlypontosan vizsgálandó értékmérő tulajdonságokat meg kell határozni.

8.3.2. Közvetlenül mérhető adatok, fafajonként jellemzően:

- a) famagasság 4 m-ig 10 cm-es, felette 0,5 m-es pontossággal,
- b) évi magassági növekedés (cm),
- c) mellmagassági átmérő (két egymásra merőleges irányból való mérés átlaga, mm pontossággal); átmérő helyett megadható a mellmagassági kerület is; 5 éves korig vagy 4 méter magasságig tőátmérőt kell mérni,
- d) mért adatokból számított átlagos fatérfogat, területegységre vetített fatérfogat,
- e) körlap- és fatérfogat-növedék,
- f) a törzs és az ágak által bezárt szög, 5°-os osztályok szerint,
- g) finomágúság bonitált skála vagy az ág és a törzs átmérőjének aránya szerint,
- h) erdei faválasztékok kihozatala álló vagy döntött fákon végzett választékbecslés szerint,
- i) kéregszázalék, kitermelési apadék mért adatok alapján,
- j) szaporítóanyag tulajdonságok: mag-, dugványprodukció, csírázóképeség, megeredési százalék, megmaradási százalék, nevelési technológia iránti igényesség,
- k) különleges egyéb tulajdonságokat (például beltartalom, díszérték) felmutató fajta esetén a különleges igény kielégítésére jellemző mért vagy bonitált adatok,

l) méhlegelőt javító fajtáknál:

1. virágzási idő kezdete, vége, időtartama,
2. cukorérték,
3. korai és kései virágzás mértéke,
4. nektárkiválasztó képesség,

m) magtermesztő ültetvényeknél:

1. a törzsfaklónok magtermesztési értéke,
2. toboz-, (mag) termésmennyiség,
3. kihozatal tiszta magban,
4. ezermagtömeg,
5. léha magok aránya,
6. csírázóképeség, csírázási erély,
7. magtermés egyenletessége, virágzásbiológia.

8.3.3. Beltartalmi értékek

8.3.3.1. Bejelentéskor legalább fiatalkori faminőségi adatokkal kell rendelkezni. Nemesnyár, fűz és akác klónfajtáknál, valamint azon fajták esetében, amelyeket különleges faminőségi feltétel alapján terveznek a választékba illeszteni, a NÉBIH által kialakított metodikájú faminőségvizsgálat szükséges.

8.3.3.2. Vizsgálni kell:

a) a testsűrűség (meghatározott nedvességtartalom mellett, g/cm^3 vagy kg/m^3),

b) a rosthosszúság,

c) a nyomó- és hajlítoszilárdság, valamint

d) az ütő-törő szilárdság értékét.

8.3.3.3. A vonatkozó faipari szabványok alapján meg kell határozni a fajta faanyagának javasolható vagy lehetséges felhasználási területét (például lemez-, fűrészipar, farostlemezipar, forgácslapgyártás).

8.3.4. Termőhelyi adatok

A kísérleti helyszínről részletes termőhelyi felvételt kell készíteni. A „Kísérleti leírás”-hoz csatolni kell a „T-lapot” és a talajvizsgálati jegyzőkönyvet. Éghajlati és időjárási tényezők esetén a legközelebbi meteorológiai állomás adatait kell figyelembe venni.

8.3.5. Erdővédelmi adatok

8.3.5.1. A fajta erdővédelmi jellemzőit az alapfaj számára kiemelten fontos abiotikus tényezőkkel szembeni tűrőképesség, valamint a kórokozók és károsítók megjelenésének (tüneteinek) gyakorisága és fokozatai számbavételével (bonitálásával) kell meghatározni.

8.3.5.2. Közölni kell a mért jellemzők abszolút és a kontrollkezelésekhez (standard fajtákhoz) viszonyított relatív gyakoriságát.

8.3.6. Termesztéstechnológiai adatok

8.3.6.1. Adatokat kell közölni a fajta termesztéstechnológia iránti igényességéről, a külterjes kezeléssel szembeni tűrőképességéről, a várható (előre jelezhető) erdőnevelési, erdőművelési tulajdonságairól, termesztésének/kitermelésének gépesíthetőségéről.

8.3.6.2. Az adatokat természetes formájukban (munkaóra/1000 db, gépóra/ m^2 , gépóra/ha stb.) kell a kísérleti naplóba feljegyezni.

5. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Erdészeti törzsültetvények létesítésének, minősítésének és fenntartásának szakmai követelményei

1. Magtermelő állományok

1.1. Az állományok minősítésének követelményei

1.1.1. Általános követelmények

1.1.1.1. Az állomány a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésző állományok átlagánál legalább egy, az erdészeti hasznosítás szempontjából lényeges tulajdonságban jobb legyen, a többi tulajdonság pedig legalább érje el a környező állományok átlagát.

1.1.1.2. A magtermelő állományok elsősorban a természetes előfordulásokból, ezek hiányában a helyi környezeti feltételekhez feltehetően alkalmazkodott állományok közül jelölendők ki.

1.1.1.3. Az állományok megfelelő távolságban legyenek az azonos faj rossz minőségű vagy a hibridizálódásra képes rokon fajok állományaitól.

1.1.1.4. A magtermő egyedek száma elegendő legyen a beltenyészet elkerüléséhez. Fő állományalkotó fajok magtermelő állományainak területe csak kivételes esetben legyen 1 hektárnál, nem állományalkotó fajok esetében 0,5 hektárnál kisebb. Azonos fafajú, közel azonos korú és minőségű erdőrészek tömbösíthetők.

1.1.1.5. Az állományok kora, fejlődési állapota olyan legyen, hogy a minősítés szempontjai világosan megállapíthatók és értékelhetők legyenek.

1.1.1.6. Az állományok legyenek mentesek a fajra jellemző kórokozó és károsító szervezetektől, mutassanak megfelelő ellenálló képességet az élőhelyükre jellemző kedvezőtlen ökológiai tényezőkkel szemben.

1.1.1.7. A morfológiai és a fenológiai tulajdonságaikra az adott fajra jellemző egyedi változatosság érvényesüljön. Nem kizáró ok például tölgyek esetében korán és későn fakadó változatok együttes előfordulása egy állományon belül.

1.1.1.8. A gyakorlati termesztésben el nem különített taxonok (például kocsánytalan tölgy: *Quercus petraea*, *Quercus polycarpa*, *Quercus dalechampii*), illetve olyan fajok esetében, ahol a vetőmag keveredésének lehetősége kizárt (például KTT-B), az együttes előfordulás megengedett. Az elegyesség kizáró ok, ha a vetőmag begyűjtése során a fajkeveredés veszélye fennáll (például KST-KTT-csertölgy).

1.1.1.9. A fatermesztés minőségi javításához szükséges tulajdonságaikban a származási körzeten belül a kijelölendő állományoknak kielégítően egységesnek kell lenniük.

1.1.1.10. Fatérfogat és tömeghozam szempontjából az állományok teljesítménye kedvezőbb legyen mint a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésztő állományok átlaga.

1.1.1.11. Az alak, növekedési forma és habitus szempontjából különösen fontos a törzsegyenesség, a törzsátmérővel arányos finom és jól tisztuló ágrendszer, a villás és csavart egyedek kis gyakorisága.

1.1.1.12. Az állományok faminósége, az értékes erdei választékok kihozatala a hasonló korú és a hasonló ökológiai feltételek között tenyésztő állományok átlagánál kedvezőbb legyen.

1.1.2. Fa-fajonkénti követelmények

1.1.2.1. Kocsányos tölgy (*Quercus robur*), kocsánytalan tölgy (*Quercus petraea*), vörös tölgy (*Quercus rubra*) és cser (*Quercus cerris*), valamint feketedió (*Juglans nigra*)

1.1.2.1.1. Az állományok fájának rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkal. A fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg, a fajokon belüli alak, fenológiai változatok, alfajok előfordulása azonban megengedett, egyes esetekben kívánatos (például szlavón tölgy, későnfakadó változatok) is lehet. Az állományokon belül az egyes tölgyfajok elegyedése nem megengedett.

1.1.2.1.2. Alapvető követelmény az állományokkal szemben, hogy a magtermő fák:

- a) egyenes törzsűek,
- b) finom ág szerkezetűek,
- c) csavarodásmentesek,
- d) villásodásra, fattyúhajtás képzésére kevésbé hajlamosak legyenek.

1.1.2.1.3. Az engedélyezés általános feltételei:

- a) legalább 3 ha területi kiterjedés,
- b) legalább 70 éves, cser, vörös tölgy és feketedió esetén 50 éves életkor.

1.1.2.2. Bükk (*Fagus sylvatica*) és gyertyán (*Carpinus betulus*)

1.1.2.2.1. Az állományoknak más állományokhoz viszonyítva elsősorban az egyenesség és finom ágszerkezet vonatkozásában kell kitűnniük. Nem engedélyezhető, hogy a fák több mint egyharmadánál erős villásodás, csavarodottság, rákos képződmények és gyertyán esetében túlzott bordásság forduljon elő.

1.1.2.2.2. Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 3 ha, gyertyán esetén 1 ha területi kiterjedés,

b) legalább 70 éves életkor.

1.1.2.3. Akác (*Robinia pseudoacacia*)

1.1.2.3.1. Az állományoknak elsősorban törzsalak és egyenesség tekintetében kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük. Az erősen villásodó, illetve görbülő egyedek részaránya állományon belül nem lépheti túl az egyharmadot. Mivel maggyűjtés általában kb. 10 évente végezhető, ezért a kiváló genetikai értékű állományok (árboc akác) génmegőrzési céllal véghasználat után gyökérsarjról egyszer felújíthatók. A rossz genetikai értékű egyedek felújulását ilyenkor meg kell akadályozni.

1.1.2.3.2. Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 1 ha területi kiterjedés,

b) legalább 15 éves életkor.

1.1.2.4. Hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), keskenylevelű kőris (*Fraxinus angustifolia*), kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és ezüsthárs (*Tilia tomentosa*)

1.1.2.4.1. Az állományok fájának rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkal. A fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg. Alapvető követelmény az állományokkal szemben, hogy a magtermő fák

a) egyenes törzsűek,

b) finom ágszerkezetűek,

c) csavarodásmentesek,

d) villásodásra, fattyúhajtás képzésére kevésbé hajlamosak legyenek.

1.1.2.4.2.1 A maggyűjtés az állományok fokozatos, több évre elhúzódó, folyamatosan csak néhány fát érintő kitermelésével is megengedett. Az ilyen fakitermelést a NÉBIH-nek az erdőterület fekvése szerint illetékes területi szervével egyeztetni kell.

(3) Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 1 ha területi kiterjedés,

b) legalább 40 éves életkor.

1.1.2.5. Mézgás éger (*Alnus glutinosa*), fehér nyár (*Populus alba*) és fekete nyár (*Populus nigra*)

1.1.2.5.1. Az állományoknak elsősorban fahozam, törzsalak, egyenesség és egészségi állapot tekintetében kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük. Fajhibridek előfordulása csak kismértékben engedhető meg.

1.1.2.5.2.2 A maggyűjtés az állományok fokozatos, több évre elhúzódó, folyamatosan csak néhány fát érintő kitermelésével javasolt. A fakitermelést a NÉBIH-nek az erdőterület fekvése szerint illetékes területi szervével egyeztetni kell.

1.1.2.5.3. Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 0,5 ha területi kiterjedés,

b) legalább 40 éves, nyáraknál 20 éves életkor.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i).

1.1.2.6. Erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) és feketefenyő (*Pinus nigra*)

1.1.2.6.1. Az állományoknak elsősorban a fahozam, egyenesség, finom ágszerkezet, jó minőségű faanyag, légszennyezéssel szembeni ellenállóképesség, szárazságtűrés és az egészségi állapot vonatkozásában kell más állományokhoz viszonyítva kitűnniük.

1.1.2.6.2. Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 3 ha területi kiterjedés,

b) legalább 60 éves életkor.

1.1.2.7. Lucfenyő (*Picea abies*), jegenyefenyő (*Abies alba*), vörös fenyő (*Larix decidua*), duglászfenyő (*Pseudotsuga menziesii*) és simafenyő (*Pinus strobus*)

1.1.2.7.1. Az állományok fájnak rendelkezniük kell az adott fajra jellemző tulajdonságokkal, faji bélyegekkal. A fajokon belüli alaki, fenológiai változatok előfordulása megengedett, de törekedni kell az értékes származások, változatok (szudéta vörösfenyő, zöld duglász stb.) egynemű állományainak elkülönítésére.

1.1.2.7.2. Az állományoknak más állományokhoz viszonyítva elsősorban a fahozam, faminőség, finom ágszerkezet, a szárazságtűrés, az egészségi állapot, légszennyezéssel szembeni ellenállóképesség és törzsegyenesség (vörösfenyő - kardalakúság) tekintetében kell kitűnniük.

1.1.2.7.3. Az engedélyezés általános feltételei:

a) legalább 1 ha területi kiterjedés,

b) legalább 50 éves életkor.

1.2. Az állományok törzskönyvezésének menete

1.2.1. Kezdeményezés

1.2.1.1.1 Törzskönyvezésre javaslatot tehet az erdő tulajdonosa (kezelője), az Erdészeti Tudományos Intézet, a Nyugat-Magyarországi Egyetem, az erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatal, a nemzeti park igazgatóságok, valamint hivatalból a NÉBIH.

1.2.1.2.2 A törzskönyvezés kezdeményezője a kérelmét 1 példányban megküldi a NÉBIH részére a „Magtermelő állománytörzslap” című nyomtatványon.

1.2.1.3.3 A NÉBIH, ha az állomány a bejelentőív adatai alapján az 1.1. rész szerinti követelményeknek megfelel, az állományt törzskönyvi előjegyzésbe veszi.

1.2.2. Helyszíni bizottsági minősítés

1.2.2.1.4 A NÉBIH a beérkezett javaslat helyszíni elbírálására bírálóbizottságot kér fel.

1.2.2.2.5 A bírálóbizottságba tagot jelöl az erdő tulajdonosa (kezelője), az Erdészeti Tudományos Intézet, az erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatal, valamint a NÉBIH. Védett természeti területen a nemzeti park igazgatóságok is tagot küldhetnek.

1.2.2.3. A bírálóbizottság az állományokat helyszíneli, ellenőrzi határait és az üzemtervnek való megfelelést. Mintaterületet jelöl ki, és az egyedek bonitálásával megállapítja a minőségi jellemzőket. Az állomány fenotípusos minősítése a bírálóbizottság feladata.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), q)-r). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § p). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 19.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), q)-r). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § p). Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 19.

1.2.2.4. A bírálóbizottság mérlegeli az 1.1. rész előírásainak való megfelelést, és összbenyomása, valamint a mintaterületeken kapott adatok alapján javaslatot tesz az állomány törzsültetvénykénti elfogadására. Ehhez segédanyagként felhasználható a mintateres felvételtől készíthető számítógépes állományminősítés.

1.2.2.5. A bizottság szükség szerint javaslatot tesz az erdőművelési beavatkozások módjára, erélyére.

1.2.3. A helyszíni minősítés, bonitálás irányelvei

1.2.3.1. Az állomány átlagos minőségű helyén mintaterület jelölendő ki: rudas korú állományban: 40 x 25 m; termő korú állományban: 40 x 50 m.

1.2.3.2. A mintaterületen felvételre kerül a főfaj minden törzse törzsegyenesség, csavarodottság, koronaminőség és villásodás szerint. A felvétel során az egyes faegyedeket 5 minőségi osztályba kell besorolni:

1. Kiváló
2. Jó
3. Megfelelő
4. Kedvezőtlen
5. Igen kedvezőtlen

1.2.3.3. A faegyedek jellemzőit a következők szerint kell értékelni:

1.2.3.3.1. Törzsegyenesség

1. Egyenes, általában a koronán végigfutó, monopodiális törzsű fa
2. Még egyenes, de a koronában szétágazó törzsű fa
3. Átmeneti, kissé görbülő, illetve határozatlan
4. Jelentősen síkgörbe fa
5. Erősen térgörbe fa

1.2.3.3.2. Csavarodottság

1. Nem csavarodott
2. Alig csavarodott, 10 m-ig legfeljebb 90°-ig csavarodott
3. Csavarodott, 10 m-ig 90-180°-kal
4. Erősen csavarodott, 10 m-ig max. 270°-kal
5. Igen erősen csavarodott, 10 m-ig teljes kört fordul, azaz eléri a 360°-ot

1.2.3.3.3. Koronanagyság és minőség:

1. Igen nagy, szabályos
2. Nagy, elég szabályos
3. Átmeneti, közepes nagyságú
4. Kicsi, általában zászlós
5. Igen kicsi, többnyire nyomott

1.2.3.3.4. Villásodás

1. Nincs
2. Csak a koronában, a famagasság felső harmadában
3. Csak a koronában, a famagasság felső felében
4. A törzsben is villás
5. Többszörösen villás

1.2.3.4. A minőségi osztályozás lehetővé teszi az állományok matematikai statisztikai módszerekkel alapuló rangsorolását.

1.2.4. Az állományok minősítése

1.2.4.1. A fenotípusos minősítés után az állomány kizárólag a „Kiválasztott” kategóriába sorolható be.

1.2.4.2. A „Vizsgált” kategóriába sorolás feltétele, hogy a populáció fenotípusosan mutatózkodó kedvező tulajdonságainak öröklődése a 3. és 4. számú melléklet szerint nyersen bizonyítható.

1.2.4.3.¹ A Bizottság javaslata alapján a NÉBIH a követelményeknek megfelelt állomány törzskönyvezi, illetve a követelményeknek meg nem felelő állományt törli a törzskönyvi előjegyzésből.

1.2.4.4.² A „Magtermelő állomány-törzslap” című nyomtatványt jóváhagyás után a NÉBIH köteles megküldeni:

- a) az erdő kezelője részére 1 példányban,
- b)³ az erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatalnak 2 példányban,
- c)⁴ védett természeti területek esetében vagy egyéb szükséges esetben a nemzeti park igazgatóság részére 1 példányban.

A törzskönyvet minden év december 31-ével naprakésszé kell tenni.

1.3. Ellenőrzési feladatok

1.3.1.⁵ A magtermelő állományokat a NÉBIH időarányosan, de legalább 5 évente ellenőrzi, amelynek főbb szempontjai a következők:

- a) az állomány beazonosíthatóságának ellenőrzése (MÁ jelek a határon), az erdőtervi adatok naprakésszé tétele törzslapon,
- b) az egészségi állapot megítélése,
- c) a gyérítési mintaterületek közös kijelölése a gazdálkodóval,
- d) az állománykezelési teendők meghatározása, különös tekintettel a következő 5 évre.

1.3.2.⁶ A magtermelő állományokban előírt erdőgazdálkodási feladatok teljesítésének ellenőrzését az illetékes erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatal) végzi szakmai felügyeleti jogkörében.

1.4. Állománykezelési irányelvek

1.4.1. A magtermelő állomány határát legalább a töréspontokon összelátható módon, jól látható MÁ betűvel kell megjelölni szemmagasságban.

1.4.2. A magfák négyoldali festékponttal, a kivágandók kacorral jelölendők meg a mintaterületen.

1.4.3. Az erdőművelési beavatkozásokat úgy kell végrehajtani, hogy a kedvezőtlen adottságú (beteg, alaki hibás stb.) fák a magtermelésből kiszoruljanak, a visszamaradó, jó fenotípusú egyedek magtermési feltételei javuljanak.

1.4.4. Ahol lehetséges, törekedni kell a második koronaszint kialakítására, illetőleg megtartására, valamint a természetes kísérő és elegyfajok kímélésére.

1.4.5. Az állomány egészségi állapotának megóvása érdekében az előírt fakitermelést vegetációs időn kívül, kíméletes döntési és közelítési módszerek alkalmazásával kell elvégezni.

1.4.6. A földről gazdaságosan nem gyűjthető magok esetében megengedhető az ütemezett véghasználatlaltal végzett gyűjtés.

1.4.7. A mageredetű vagy egyszer sarjzatatott akácállományok génkészlete egy alkalommal megőrizhető gyökérsarjról való felújítással.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § p).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § q), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 20.

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § r).

5 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

6 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § q), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 2. Végre nem hajtható módosítására lásd: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 19.

1.4.8.1 Az erdőgazdálkodó egyedi állománykezelési útmutató elkészítésével kutatási vagy oktatási intézményt, illetve szakértőt megbízhat. Ennek 1-1 példányát „Törzslap”-hoz való csatolás céljából az erdészeti hatáskörben eljáró járási hivatalnak és a NÉBIH-nek meg kell küldeni.

1.5. Az állományok törzsültetvénykénti megszüntetése (törzskönyvből való törlés)

1.5.1. A törzskönyvezésre javaslatot tevők jogosultak a törzskönyvből való törlés kezdeményezésére is.

1.5.2. Kivételes esettől eltekintve, törlést csak az állomány egészségi állapotának súlyos megromlása vagy felújulása miatt lehet kezdeményezni.

1.5.3.2 A törzskönyvből való törlésről a NÉBIH dönt és arról értesíti az erdő kezelőjét, valamint védett természeti területen a területi természetvédelmi hatóságot.

2. Magtermesztő ültetvények

2.1. Általános követelmények

2.1.1. A magtermesztő ültetvény a klónösszeállítás, illetve a magonc-összeállítás genetikai jellegek gyakorlati megvalósulása, ennek megfelelően kiemelt (fenotípus alapján végzett egyedszelekción átesett), illetve klón- és utóvizsgálattal ellenőrzött törzsfaklónokból, illetve törzsfamagoncokból kell létesíteni.

2.1.2. Fatermesztési (gazdasági) célú magtermesztő ültetvény létesítéshez csak „szuperelit” szaporítási fokozatú szaporítóanyag használható fel.

2.1.3.3 A NÉBIH a 2.1.1. és 2.1.2. pontok szerinti előírásoktól eltekinthet, illetve a továbbiakban részletezett követelményszintet mérsékelheti, ha a magtermesztő ültetvény elsődleges célja valamely populáció genetikai készletének megőrzése, de az ültetvényt alkotó komponensek beazonosíthatóságától nem tekinthet el.

2.1.4. Az ültetvényben levő törzsfaklónok, illetve -családok száma biztosítani kell a szabad beporzással keletkezett utódnemzedék kellő genetikai sokszínűségét. Egy ültetvényben legkevesebb 30 klón, illetve család kell legyen. Kevesebb komponens egyedi mérlegelés esetén akkor lehetséges, ha a 4. és 5. számú melléklet szerinti összehasonlító vizsgálatok eredményei ezt indokolják. Szabadbeporzású magtermesztő ültetvény esetében azonban ez az érték 15-nél kevesebb nem lehet.

2.1.5. Az ültetvény létesíthető eltérő származásokból is, de az együttvirágzás biztosításának érdekében az eredeti termőhelyek ökológiai viszonyainak különbsége a napi középhőmérsékletek +5 °C feletti értékei hőösszegében kifejezve ($t-5 < 130$) max. 130 °C lehet.

2.1.6. Az ültetvényt azonos fajú állományoktól 200-500 m széles izolálósávnak kell elválasztania, az izolálósáv védőhatásától függően. Az izoláció akkor tekinthető megfelelőnek, ha a fő virágzási időszak alatt a helyi pollensűrűséghez viszonyított elkerülhetetlen külső pollen beszűrődés elhanyagolható mértékű.

1 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § i). Végre nem hajtható módosítására lásd: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § p), q). Módosította: 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 11. § e), 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 20.

2 Megállapította: 183/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 2. § (4). Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 132/2013. (XII. 23.) VM rendelet 12. §, 15/2015. (III. 31.) FM rendelet 9. §, 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 21.

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

2.1.7. Az önbeporzás lehető legkisebbre csökkentésének érdekében az azonos klónok vagy családok között legalább 25 m távolság szükséges.

2.1.8. A magtermesztő ültetvény helyének legmegfelelőbb a faj optimális igényénél némileg melegebb, kissé szárazabb, nem fagyzógos termőhely, amely mentes az erős szélhatástól, és ahol a kései fagyok gyakorisága alacsony. Az ültetvény ajánlott legkisebb területe 3 ha, legkisebb átmérője 150 m.

2.1.9. A térbeli rendet (a komponensek elrendezését) oly módon kell kialakítani, hogy az esetleges genetikai gyérítés végrehajtható legyen.

2.2. Genetikai jellegenkénti követelmények

2.2.1. A magonc magtermesztő ültetvényében nemesítési vagy génmegőrzési céllal kijelölt törzsfák utódnemzedékei helyezhetők el. Létesítése akkor indokolt, ha a javítani kívánt tulajdonság kimutatható örökölhetősége kicsi (minőségi bélyeg), és a faj szabad állásban korán termőre fordul, továbbá ha az oltás alany-nemes összeférhetetlenségi okból nem célszerű, illetve általában a nemesítés kezdeti szakaszában. A magot bő termés évében kell gyűjteni, és legalább az egyik szülő legyen ismert (anyafa).

2.2.2. Oltvány magtermesztő ültetvényben csak olyan klónok helyezhetők el, melyek esetében klón-, illetve utódvizsgálati adatok a termesztési érték becslésére rendelkezésre állnak, illetőleg az erre irányuló vizsgálatok folyamatban vannak.

2.3. Az ültetvények létesítése és minősítése

2.3.1. Magtermesztő ültetvény létesítése

2.3.1.1.1 Magtermesztő ültetvény létesítésének szándékát a NÉBIH-nek előzetesen be kell jelenteni, és az erdészeti genetikai ismeretekkel rendelkező szakértő által készített, de legalább felülvizsgált (ez esetben ő a felelős tervező) kiviteli tervdokumentációt a NÉBIH-hel jóvá kell hagyni.

2.3.1.2. A kiviteli tervnek tartalmazni kell:

- a) az összeállítás nemesítési jellemzőit (a törzsfák származási helye, fenotipikus fölénye, klón- és utódvizsgálatok eredményei stb.),
- b) a klónok vagy családok jegyzékét, mennyiségét és arányát,
- c) az áttekintő helyszínrajzot és az ültetési vázrajzot (klóntérkép),
- d) a tervezett létesítési helyet, módszert, az izolációt,
- e) az alkalmazott sor- és tőtávot, a létesítés technológiai adatait és költségvonzatait,
- f) kiültetéskor csatolni kell a származási igazolványt és a növény-egészségügyi állapot igazolását.

2.3.1.3. A kivitelezés során az összeállítás klónjait, magonc-összeállítás esetén „családjait” a jóváhagyott terv szerint kell telepíteni úgy, hogy minden egyes egyed azonosítható legyen.

2.3.1.4. Csak ismert eredetű, dokumentált, törzsfánként elkülönített szaporítóanyag használható fel (minden egyedet címkével kell ellátni). Pótlás csak az ültetési vázrajz szerint végezhető. Előnyös a helyszínen végzett suhángba oltás vagy szemzés.

2.3.2. Törzskönyvi előjegyzés

Telepítés után az ültetvény műszaki átadásra kerül. Ha a létesítés megfelel a kiviteli tervdokumentációnak, a termőre fordulás időpontjáig az ültetvény törzskönyvi előjegyzésbe kerül, a kiviteli dokumentációval igazolt OECD kategóriában.

2.3.3. Törzskönyvezés és a törzskönyv vezetése

2.3.3.1.1 Termőre forduláskor az ültetvényt a NÉBIH minősíti, és ellenőrzi, hogy a klónösszetétel megfelel-e a kiviteli tervdokumentációnak, és kielégítő-e az izoláció. Jelentős eltérésnek számít az 5%-nál nagyobb számú, az összeállítástól eltérő klón.

2.3.3.2. Csak az a magtermesztő ültetvény minősíthető és törzskönyvezhető, továbbá vetőmagja akkor engedélyezhető az elismeréskor (fajta esetén) vagy törzskönyvi előjegyzéskor meghatározott OECD kategóriában forgalomba hozatalra, illetve felhasználásra, melynek klónösszetétele és klónaránya megfelel az elismeréskor meghatározottnak és minden egyes egyede azonosítható, valamint nemkívánatos idegen pollentől megfelelően izolált.

2.3.3.3. A magtermesztő ültetvények vetőmagja kiemelt vagy vizsgált OECD kategóriába minősíthető és elit szaporítási fokozatú lehet.

2.4. Magtermesztő ültetvények fenntartása

2.4.1. A klón-, illetve a magonc-összeállítás fenntartása

2.4.1.1. A klónösszeállítást (fajtát) alkotó törzsfaklónokat legalább 3-5 példányban klóngyűjteményben kell elhelyezni. A törzskönyvezést a klóngyűjteményben kell végezni.

2.4.1.2. Az oltógallyakat begyűjtéskor klónonként kötegelve elkülönítve kell tartani, egyértelműen meg kell jelölni, és származási igazolvánnyal kell ellátni.

2.4.1.3. Az oltványokat olyan mennyiségben és összetételben kell előállítani, hogy a fajta elismerésekor meghatározott klónösszetétel és klónarány (figyelembe véve a pótláshoz szükséges ésszerű mennyiséget is) az újonnan létesített ültetvényben reprodukálható legyen.

2.4.1.4. A magtermesztő ültetvényben a törzsszámcsökkentést az összetevő törzsfaklónok vagy utódnemzedékek (családok) előzetes genetikai értékelése alapján oly módon kell végrehajtani, hogy az előállított vetőmag termesztési értéke javuljon.

2.4.1.5. A magonc-összeállítást vagy a kiinduló törzsfák vegetatív megőrzésével, vagy az utódnemzedékekben (családokban) szelektált egyedek klónozásával lehet fenntartani. Ez utóbbi esetben a magonc-összeállítás klónösszeállítássá alakítható át.

2.4.2. Az ültetvénykezelés irányelvei

2.4.2.1. Ápolás: az ültetvényt megfelelő kultúrállapotban kell tartani, a fácskák fejlődésének, valamint a rágcsálók távol tartásának érdekében közvetlen környéküknek gyommentesnek kell lennie. Köztes művelés a fácskáktól 1 m-nél távolabb folytatható.

2.4.2.2. Termőfelület (koronaalakítás): cél a föltisztulás késleltetése, a magtermés gazdaságosan gyűjthető magasságban tartása. Ennek érdekében a korona szakszerű csonkolása, alakítása megengedett.

2.4.2.3. Műtrágyázás, termésfokozás, növényvédelem: a kezelés célja az általános kondíciójavítás, a virágzás és terméskötés fokozása, a virág- és a terméskárosítók elleni védelem. A kiviteli terv előírásai, illetve felelős tervező (szakértő) által jóváhagyott technológia szerint kell végezni.

2.4.2.4. Genetikai gyérítés: csak a felelős tervező (fajtafenntartó) által kijelölt egyedek távolíthatók el, a 4. és 5. számú melléklet szerinti összehasonlító vizsgálatok eredményei alapján.

2.5. Ellenőrzési feladatok

2.5.1.1 A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal évente ellenőrzi az ültetvényeket, amelynek főbb szempontjai:

- a) az egészségi állapot megítélése,
- b) a törzsültetvénykénti alkalmasság és a kultúrállapot ellenőrzése, a kezelési teendők meghatározása, egyeztetése,
- c) a várható termés becslése, valamint
- d) a maggyűjtés ellenőrzése az OECD követelményrendszer szerint.

2.5.2.2 A szakmai követelmények súlyos megsértése esetén a NÉBIH az ültetvényt zár alá helyezi.

2.6. Törzskönyvből való törlés

2.6.1.3 Az ültetvényt a gazdálkodó a NÉBIH engedélye nélkül megszüntetheti, ha azt saját pénzügyi forrásából létesítette és üzemeltette. Ez esetben a megszüntetést a NÉBIH-nek köteles bejelenteni. Amennyiben az ültetvény létesítése és üzemeltetése részben vagy egészben állami pénzből történt, az ültetvény megszüntetéséhez a NÉBIH előzetes engedélye szükséges. A döntés főbb szempontjai:

- a) az ország távlati szaporítóanyag igényének kielégítéséhez szükség van-e az ültetvényre,
- b) a mag begyűjtése gazdaságosan megoldható-e,
- c) az ültetvény egészségi állapota.

2.6.2.4 A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal kezdeményezheti a továbbszaporításra a 2.6.1. pont alapján alkalmatlanná vált ültetvény törzskönyvből való törlését és felszámolását.

3. Anyatelepek

3.1. Általános követelmények

3.1.1. A klón, klóncsoport és klónkeverék genetikai fajtajellegek törzsültetvénykénti gyakori megjelenése az anyatelep. A vegetatív szaporítású fajták szaporítóanyagának előállításának az egymásból levezethető szaporítási fokozatok többlépcsős rendszerében kell megvalósulnia.

3.1.2. Anyatelep csak magasabb szaporítási fokozatú alapanyagból létesülhet, mint amit ki fog bocsátani.

3.1.3. Központi és üzemi anyatelep csak fémmzárolt, származási igazolvánnyal ellátott alapanyagból létesíthető.

3.1.4. Törzsanyatelepet legalább egy, törzsállományt 2-3 helyen kell létesíteni. Természeti katasztrófák következményeinek elkerülése érdekében a jelentősebb fajtákból (1 ha feletti országos összes üzemi anyatelep-felület) legalább két helyen kell központi anyatelepet létesíteni.

3.2. Genetikai jelleg szerinti követelmények

3.2.1. A klóncsoportot alkotó klónokat elkülönítve kell fenntartani és szaporítani, az erdősítési célra kiadott szaporítóanyagba a fajtaelismeréskor rögzített arányban kell kerülniük.

1 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f) alapján. Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), 19/2014. (III. 12.) VM rendelet 11. § f).

4 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f) alapján. Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

3.2.2. A klónkeverék esetében a vegetatív szaporítási ciklusok lehető legmagasabb száma három.

3.3. Az anyatelepek létesítése és minősítése

3.3.1.¹ Törzsanyatelepet, törzsállományt és központi anyatelepet csak a NÉBIH engedélyével és a fajtafenntartó hozzájárulásával szabad létesíteni. Üzemi anyatelep létesítésének szándékát az a NÉBIH-nek be kell jelenteni, kérve a szükséges elit dugvány fémzárolását.

3.3.2. Az anyatelepről egyszerűsített kiviteli dokumentációt kell benyújtani, a faj, a fajta, a darabszám, a sor- és tőtávolság, a művelési mód megadásával. Csatolni kell az áttekintő megvalósulási vázlatot, valamint a felhasznált növényanyag származási igazolványának adatait.

3.3.3.² A NÉBIH az új anyatelepet törzskönyvi előjegyzésbe veszi és egyedi azonosító kóddal látja el.

3.3.4.³ A NÉBIH a minősítő szemlén - szükség szerint szakértő bevonásával - minősíti az anyatelepet, különös tekintettel a fajtaazonosságra és az egészségi állapotra, és a fajtatiszta, egészséges, megfelelő kultúrállapotban lévő anyatelepet törzskönyvezi.

3.4. Az anyatelep fenntartása

3.4.1. A klón, klóncsoport, klónkeverék fenntartása

3.4.1.1. Az elszaporítás alapját képező növényanyagot klóngyűjteményben (klónarchívumban) kell elhelyezni. A klóngyűjteményt fa alakú törzsállományként és évenkénti visszavágással folyamatosan fiatalkori (juvenilis) állapotban tartott törzsanyatelep formájában kell létesíteni és fenntartani.

3.4.1.2. A törzsanyatelepet csak egy helyen és klónonként legalább 5-10 egyeddel, törzsállományt 2-5 eltérő termőtájon elhelyezve klónonként és törzsállományonként legalább 10 egyeddel kell létesíteni, és fenntartani.

3.4.1.3. A klóngyűjtemény célja a klónok megőrzése, a továbbszaporíthatóság fenntartása és ellenőrzése, a klón biológiai vágásérettségi korig való további megfigyelése, valamint szuperelit szaporítóanyag biztosítása központi anyatelep(ek) létesítéséhez.

3.4.1.4. A központi anyatelepen a szelekciós tevékenységet oly módon kell végezni, hogy a sérült, beteg, kedvezőtlen típusú egyedek a szaporításból kizárásra kerüljenek, az időszakonként esedékes felújítás törzsanyatelepről vagy a törzsállományból nyert „vizsgált” szaporítóanyaggal történjen.

3.4.1.5. Az anyatelepet akkor kell felújítani, ha egészségi állapotában, életképességében, szaporítóanyag-hozamában jelentős kedvezőtlen változás következik be. Nyár és fűz fafajú törzsanyatelep esetén a lecserélés 10 évenként ajánlott.

3.4.2. Az anyatelep kezelésének irányelvei

3.4.2.1. Az anyatelepeket az igénytől függetlenül minden évben le kell termelni.

3.4.2.2. Fajtától függő ciklusban gondoskodni kell az anyatelepek lecseréléséről.

3.4.2.3. A technológiából származó sebzések miatt fokozott gondot kell fordítani a növényvédelemre.

¹ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b), i).

² Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

³ Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

3.5. Ellenőrzési feladatok

3.5.1.1 A NÉBIH, illetve az illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörében eljáró járási hivatal évente a helyszínen ellenőrzi az anyatelep továbbszaporításra alkalmas voltát, a fajtaazonosság, a kultúrállapot, a növény-egészségügyi helyzet, valamint a megtermelt szaporítóanyag hozama és életképessége alakulását.

3.5.2.2 A NÉBIH időközönként az egyes anyatelepek szaporítóanyaga összehasonlító kitermesztésével ellenőrzi a kibocsátott szaporítóanyag fajtatisztaságát, egyöntetűségét és életerejét.

3.6. Törzskönyvből való törlés

3.6.1.3 A klóngyűjtemény és a központi anyatelep megszüntetéséhez a NÉBIH előzetes engedélye szükséges.

3.6.2.4 Üzemi anyatelepet a gazdálkodó a NÉBIH előzetes engedélye nélkül is megszüntethet, de a NÉBIH tekintetében bejelentési kötelezettséggel tartozik. A továbbszaporításra alkalmatlan anyatelepet a NÉBIH törli a törzskönyvből.

6. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez



A)

Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok vetőmag tételeivel szembeni követelmények⁵



1.6 Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok vetőmagtégeit csak akkor lehet forgalmazni, ha a magtétel eléri a 99%-os fajtisztasági szintet.



2.7 Az 1. pont rendelkezéseitől eltérően az 1. számú melléklet A. részében felsorolt, közeli rokonságban álló fajok esetében - a mesterséges hibridek kivételével - fel kell tüntetni, ha a magtétel fajtisztasága nem éri el a 99%-ot.



B)⁸

Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek növényi részeivel szembeni követelmények



Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek növényi részei elfogadható forgalmazhatósági minőséggel kell hogy rendelkezzenek. Az elfogadható forgalmazhatósági minőséget az általános tulajdonságokra, egészségre és megfelelő méretre határozzák meg. A Populus fajok esetében a C) részben meghatározott további előírásoknak is teljesülniük kell.

1 Módosítva: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § f) alapján. Módosította: 42/2017. (VIII. 17.) FM rendelet 56. § 5.

2 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § d).

3 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

4 Módosította: 70/2013. (VII. 31.) VM rendelet 30. § b).

5 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

6 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

7 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

8 Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § l).

C)**A fásdugványokkal vagy csemetékkel szaporított Populus fajok külső minőségi szabványainak előírásai****1. Fásdugványok**

1.1. A szárdugványok nem tekinthetők megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hiányosságok bármelyike fennáll:

- a) hajtásrészük több mint két éves,
- b) kettőnél kevesebb jól fejlett rügyük van,
- c) nektrózzal érintettek vagy károsító szervezetek károsításait mutatják,
- d) kiszáradás, túlhevülés, penészedés vagy rothadás jeleit mutatják.

1.2. A szárdugványok kötelező legkisebb méretei:

- a) legkisebb hossz: 20 cm,
- b) legkisebb felső átmérő:
 - EC 1. osztály: 8 mm,
 - EC 2 osztály: 10 mm.

2. Ültetési anyagok

2.1. Az ültetési anyagok nem tekinthetők megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hiányosságok bármelyike fennáll:

- a) hajtásrészük több, mint három éves,
- b) ötnél kevesebb jól fejlett rügyük van,
- c) nektrózzal érintettek vagy károsító szervezetek károsításait mutatják,
- d) kiszáradás, túlhevülés, penészedés vagy rothadás jeleit mutatják,
- e) metszési vágásokon kívüli sérüléseik vannak,
- f) több törzsük van,
- g) túlzott törzsgörbeségük van.

2.2. Az ültetési anyagok méretosztályai

Osztály	Legkisebb átmérő középen (mm)	Legkisebb magasság (m)
Nem Földközi-tengeri régiók		
N1	6	1,50
N2	15	3,00
Földközi-tengeri régiók		
S1	25	3,00
S2	30	4,00

**D)**

Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek ültetési anyagával szembeni követelmények¹

¹ Módosította: 28/2019. (VI. 20.) AM rendelet 10. § b).

Az ültetési anyag elfogadható forgalmazhatósági minőséggel rendelkezzen. Az elfogadható forgalmazhatósági minőséget az általános tulajdonságokra, egészségre, életképességre és fiziológiai minőségre való hivatkozással határozzák meg.

E)

A mediterrán éghajlatú régiók végső felhasználói számára forgalmazott ültetési anyagokkal szembeni követelmények

1. Az ültetési anyagot csak akkor lehet forgalmazni, ha az egyes tételek 95%-a elfogadható forgalmazhatósági minőségű.

2. Az ültetési anyag nem tekinthető megfelelő forgalmazhatósági minőségűnek, ha az alábbi hibák bármelyike fennáll:

- a) nem metszési vágásokból vagy kiemeléskből származó sérülések,
- b) egy vezérhajtás kialakításnak potenciáljával rendelkező rügyek hiánya,
- c) több törzs,
- d) deformált gyökérrendszer,
- e) kiszáradás, túlhevülés, penészedés, rothadás vagy egyéb károsító szervezetek jelei,
- f) a növények nem megfelelő gyökér-törzs aránnyal rendelkeznek.

3. Növények mérete

Faj	Legmagasabb kor (évek)	Legkisebb magasság (cm)	Legnagyobb magasság (cm)	Legkisebb gyökfő átmérő (mm)
Pinus halepensis	1	8	25	2
	2	12	40	3
Pinus leucodermis	1	8	25	2
	2	10	35	3
Pinus nigra	1	8	15	2
	2	10	20	3
Pinus pinaster	1	7	30	2
	2	15	45	3
Pinus pinea	1	10	30	3
	2	15	40	4
Quercus ilex	1	8	30	2
	2	15	50	3
Quercus suber	1	13	60	3

3. A konténer mérete, ahol használnak ilyen

Faj	A konténer legkisebb térfogata (cm ³)
Pinus pinaster	120
Egyéb fajok	200

F)

Tájékoztató külső tulajdonsági elvárások a „kereskedelemben szokásos minőség” körülhatárolására a 19. §-ban meghatározott esetekre

1. Vetőmagvak

A növényfaj neve	Lomblevelű fák			
	Tisztaság legalább		Csírázó, illetve életképesség legalább	
	1. oszt. %	2. oszt. %	1. oszt. %	2. oszt. %
Acer pseudoplatanus hegyi juhar	90	85	80	50
Alnus glutinosa ¹ mézgás éger	85	70	60	30
Carpinus betulus gyertyán	70	60	80	50
Cerasus (Prunus) avium madárcseresznye	97	95	95	80
Fagus sylvatica bükk	98	80	80	50
Fraxinus excelsior magas kőris	95	80	85	50
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica magyar kőris	95	80	85	50
Juglans nigra feketedió	99	98	85	60
Populus alba ² fehérenyár	95	80	90	70
Populus canescens ³ szürkenyár	95	80	90	70
Quercus cerris ⁴ cser	98	95	80	50
Quercus petraea ⁵ kocsánytalan tölgy	98	95	80	50
Quercus robur ⁶ kocsányos tölgy	98	95	90	60
Quercus rubra ⁷ vörös tölgy	98	97	80	60
Robinia pseudoacacia ⁸ fehér akác	98	90	80	60
Tilia cordata kislevelű hárs	95	85	85	60
Tilia tomentosa ezüst hárs	95	90	80	60
Abies alba ⁹ jegenyefenyő	95	80	60	30
Larix decidua ¹⁰ vörösfenyő	95	75	50	20
Picea abies ¹¹ lucfenyő	97	85	85	60

- 1 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 2 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 3 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 4 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 5 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 6 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 7 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 8 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 9 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 10 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.
- 11 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

Picea sitchensis ¹ szitkafenyő	97	85	85	60
Pinus sylvestris ² erdeifenyő	99	90	95	70
Pinus nigra ³ feketefenyő	99	90	95	70
Pinus strobus ⁴ simafenyő	99	90	90	70
Pseudotsuga menziesii ⁵ duglászfenyő	95	80	85	40

A mintavételre vonatkozóan az MSZ 7145 nemzeti szabványban leírtak, a magvizsgálat végzésére az MSZ 63542...MSZ 6354-7 nemzeti szabványsorozat előírásai az irányadók. A fel nem sorolt erdészeti fajok követelményeire az MSZ 13385-1 nemzeti szabvány az irányadó.

2. Ültetési anyagok

2.1. A tétel kereskedelembe szokásos, kifogástalan voltát méretbeni, egészségi állapotot jellemző és minőségi tulajdonságok, valamint a kora határozzák meg. A következő táblázat tartalmazza az egyes nemzetségekre és fajokra nézve mindazon fogyatékoságokat, amelyek az ültetési anyag kifogástalan és kereskedelembe szokásos voltát kizárják. Valamennyi követelményt az adott fajra, illetve fajtára, valamint az ültetési anyagnak erdősítésre való alkalmasságára tekintettel kell értékelni.

Fogyatékoság, amely a kifogástalan, kereskedelembe szokásos minőséget kizárja	JF LF SIT ¹	VF	EF FF	DF	B KST KTI	NN ¹	A mag	A veg tatív	CS SZC	MK É MC ¹	FD H	FN SZN
a) be nem forradt sebek (kivéve a felesleges csúcshajtás eltávolításakor, metszéskor, és az oldalágakon lévő sebzéseket)	+	+	+	+	+	+6	+	+	+	+	+	+
b) részben vagy egészben kiszáradt ültetési anyag	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
c) erős törzsgörbület	+			+		+		+	+	+	+	+
d) többtörzsű ültetési anyag	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
e) vessző több csúcshajtással	+	+	+			+		+			+	

1 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

2 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

3 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

4 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

5 A *-gal jelölt fajok esetében a csírázóképeség a javasolt vizsgálat.

6 A hibás dugványtermelés (magas rügyfeletti metszlap) miatti korhadó csonk is.

f) tőkéletlenül fásodott vessző és oldalágak	+1		+2			+3			+	+	+	
g) vessző egészséges csúcsrügy nélkül	+4	+5	+6	+7				+		+	+	+
h) elágazás hiánya vagy tőkéletlen volta	+			+				+		+	+	
i) az ez évi tűlevelek erős, életképességet befolyásoló károsodása	+		+	+								
j) sérült gyökérnyak ⁸	+	+	+	+	+	+9	+	+	+	+	+	+
k) erősen összezsavarodott, vagy visszahajló főgyökér	+	+	+	+	+		+	+		+	+	
l) hiányzó, vagy erősen megcsontított oldalgyökerek	+	+	+	+	+10		+	+	+	+	+	+
m) károsító, kórokozó szervezetek okozta elhalások, rágás és egyéb súlyos kórképek	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
n) felismerhetően a szakszerűtlen faiskolai tárolás, felmelegedés, erjedés vagy rothadás okozta károk	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

2.2. A kor megállapításánál teljes éveket kell alapul venni, úgy hogy minden megkezdett vegetációs periódus teljes évnak számít.

A vegetációs periódus megkezdettnek számít,

a) ha az ültetési anyag olyan csúcshajtást fejlesztett, amelyen még nincs alvórügy, de a csúcshajtás hossza legalább az előző évi hajtásnövekedés 1/4-ét elérte,

b) amennyiben az ültetési anyag rövidebb csúcshajtást fejlesztett, de ezen legalább egy alvórügy van.

2.3. A magasságot 30 cm alatti ültetési anyag esetében ± 1 cm, 30 cm feletti ültetési anyag esetében ± 2.5 cm pontossággal kell mérni.

Tűlevelű fajok

Fafaj	Választé	Kor	Növénymagasság	Tőátmér	Gyökérh
			(cm)	(mm)	(cm)

1 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

2 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

3 A *Populus deltoides* ssp. *angulata* klónjai kivételével.

4 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

5 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

6 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

7 Kivéve a vegetációs periódus alatt kiemelt (burkoltgyökerű) ültetési anyagot.

8 A bot- és karódugványok kivételével.

9 A faiskolában visszavágott *Populus* sp. és klónok kivételével.

10 A *Quercus rubra* L. (vöröstölgy) kivételével.

	jel	(év)	legalább	legfeljeb	legalább	
Jegenyefenyő <i>Abies alba</i>	MÁ	1 év	5	-	3	10
		2 év	15	-	3	15
	ISK	2 év	12	-	3	15
		3 év	18	-	4	20
Vörösfenyő <i>Larix decidua</i>	MÁ	1 év	15	-	3	15
		2 év	25	-	3.5	20
	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
Lúcfenyő <i>Picea abies</i>	MÁ	1 év	5	-	3	10
		2 év	15	-	3	15
		3 év	25	-	4	20
	ISK, AV	2 év	12	-	3	15
		3 év	20	-	4	20
	VEGET	3 év	22	-	5	22
Feketefenyő <i>Pinus nigra</i>	MÁ	1 év	8	-	3	20
		2 év		20	3	20
	ISK, AV	2 év	10		3	20
		3 év		25	5	25
Erdeifenyő <i>Pinus sylvestris</i>	MÁ	1 év	10	-	3	15
		2 év		25	3	20
	ISK, AV	2 év	12	-	3	20
		3 év		25	6	25
Duglász fenyő <i>Pseudotsuga mensiesii</i>	MÁ	1 év	14	-	3	15
		2 év	20	-	3	20
	ISK, AV	2 év	18	-	3	20

Lombos fajok

Fafaj	Választé.	Kor	Növénymagasság		Tőátmér	Gyökérh
			(cm)		(mm)	(cm)
	jel	(év)	legalább	legfeljeb	legalább	
Bükk <i>Fagus sylvatica</i>	MÁ	1 év	15	-	2.5	20
		2 év	20	-	3	20
		3 év	25	-	6	25
	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
		3 év	-	35	6	25
Kocsányos tölgy <i>Quercus robur</i>	MÁ	1 év	18	-	3	20
		2 év	20	-	4	23
		3 év	-	50	5	25
	ISK, AV	2 év	18	-	4	20
		3 év	20	80	5	20
Kocsánytalan tölgy <i>Quercus petraea</i>	MÁ	1 év	10	-	3	20
		2 év	15	-	4	23
		3 év		30	5	25
	ISK, AV	2 év	12	-	3	20
		3 év	15	50	5	20
Vöröstölgy <i>Quercus rubra</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	30	-	5	25
	ISK, AV	2 év	25	-	5	20
		3 év	40	80	6	25
Csertölgy <i>Quercus cerris</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	20	-	4	25
		3 év	25	-	6	25

	ISK, AV	2 év	20	-	4	20
		3 év	-	-	6	20
Hegyjuhar <i>Acer pseudoplatanus</i>	MÁ	1 év	25		4	25
		2 év	60		5	30
	ISK, AV	2 év	50	80	5	30
Koraijuhar <i>Acer platanoides</i>	MÁ	1 év	25	-	4	25
		2 év	30	-	5	30
Magaskőris ¹ <i>Fraxinus excelsior</i>	MÁ	1 év	25	-	4	25
		2 év	30	-	5	30
Gyertyán <i>Carpinus betulus</i>	MÁ	1 év	18	-	3	20
		2 év	30	-	4	25
	ISK, AV	2 év	25	-	4	25
		3 év	30	50	5	25
Hársak <i>Tilia sp.</i>	MÁ	1 év	15	-	2	20
		2 év	25	-	4	25
	ISK, AV	2 év	25	-	4	25
		3 év	40	60	5	30
Szilek <i>Ulmus sp.</i>	MÁ	1 év	15	-	3	20
		2 év	20	-	4.5	25
Feketedió <i>Juglans nigra</i>	MÁ	1 év	25	-	4	20
		2 év	30	-	6	25
Madárcseresznye <i>Cerasus avium</i>	MÁ	1 év	25	-	3	20
		2 év	40	-	4	25
Fehér akác <i>Robinia pseudoacacia</i>	MÁ	1 év	-	-	4	20
		2 év	-	-	5	20
	VEGET	1 év	-	-	4	20
		2 év	-	-	5	25
Mézgás éger <i>Alnus glutinosa</i>	MÁ	1 év	25		3	20
		2 év	40		5	25
	ISK, AV	2 év	40	80	5	25
Magról szaporított őshonos nyárok	MÁ	1 év	40	-	4	20

A Populus (nyár) nemzetség klónfajtái

Kor 0+1	1/1 GYÖD „A”	
	Legalább	2,00 m magasság
	Legalább	20 mm gyökfő átmérő
Kor több mint 1 év	1/1 GYÖD „B”	
	Legalább	1,20 m magasság
	Legalább	12 mm gyökfő átmérő

A fehér fűz (Salix alba) klónfajtái

A méretcsoport	B méretcsoport
Legalább 150 cm magasság, 15 mm tőátmérő, 20 cm gyökérhossz	Legalább 100 cm magasság, 10 mm tőátmérő, 20 cm gyökérhossz

7. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

1 A *Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica* követelményei a magaskőris előírásai szerint.

A.**Alap származási igazolvány minta a magforrásokból és állományokból származó szaporítóanyagokhoz***A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva*

TAGÁLLAM:	IGAZOLVÁNY SZÁMA
MAGYARORSZÁG/HUNGARY	EK:/HU/000000000

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítás a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján ☐

átmeneti intézkedés alatt ☐

1. Botanikai/magyar név:

2. Szaporítóanyag jellege:	
Mag	☐
Növényi rész	☐
Ültetési anyag	☐

3. Szaporítóanyag kategóriája:	
Azonosított	☐
származású	
Kiválasztott	☐
Vizsgált	☐

4. Alapanyag típusa:	
Mag forrás	☐
Állomány	☐

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

/Keverék:

7. Természetes előfordulás	☐	Nem természetes előfordulás	☐	Ismeretlen	☐
Őshonos	☐	Nem őshonos	☐		

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem őshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete:

Származás (Rövid megnevezés, ha alkalmazható):

10. Tengerszint feletti magasság és magassági kiterjedés:**11. Magok beérésének éve:****12. Szaporítóanyag mennyisége:**

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy korábbi EK Igazolványban szereplő nagyobb tétel felosztásának az eredménye? Igen ☐ Nem ☐

Előző igazolvány száma: Eredeti tétel mennyisége:

14. Csemetekertben töltött idő hossza:

15. Sor került a magról nevelt anyag további vegetatív szaporítására? Igen ☐ Nem ☐

Szaporítás módszer Szaporítási ciklusok száma

16. Egyéb vonatkozó információ:

17. Szállító neve és címe:

Hivatalos testület neve és címe:

Hivatalos testület bélyegzője:

Dátum:

Tisztviselő neve:

Aláírás:

B.

Alap származási igazolvány minta a magtermesztő ültetvényekről és testvérvonalak szüleitől származó szaporítóanyagokhoz

A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva

TAGÁLLAM:	IGAZOLVÁNY SZÁMA
MAGYARORSZÁG/HUNGARY	EK:/HU/000000000

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítás a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján ☐

átmeneti intézkedés alatt ☐

1. a) Botanikai név:

b) Alapanyag neve (a katalógusban említettek szerint):

2. Szaporítóanyag jellege:

Mag ☐

Növényi rész ☐

Ültetési anyag ☐

3. Szaporítóanyag kategóriája:

Kiemelt ☐

Vizsgált ☐

4. Alapanyag típusa:

Magtermesztő ☐

ültetvény ☐

Testvérvonalak ☐

szülei ☐

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

7. (ahol szükséges) Természet ☐ Nem ☐ Ismeretlen ☐
természetes

Őshonos ☐ Nem ☐
őshonos

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem őshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete vagy helye:
Származás (Rövid cím):

10. Mag szabad ☐
származása: beporzásból
kiegészítő ☐
beporzásból
ellenőrzött ☐
beporzásból

11. Magok beérésének éve:
.....

12. Szaporítóanyag mennyisége:

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy
korábbi EK Igazolványban szereplő nagyobb Igen ☐ Nem ☐
tétel felosztásának az eredménye?
Előző igazolvány száma: Eredeti tétel
mennyisége:

14. Csemetekertben töltött
idő hossza:
.....

15. Képviselt összetevők
száma:
Családok
.....
Klónok
.....

16. Az alapanyag helyének tengerszint feletti magassága vagy
magassági kiterjedése:

17. Alkalmaztak genetikai módosítást az Igen ☐ Nem ☐
alapanyag előállításánál?

18. Testvérvonalak szüleitől származó szaporítóanyag esetén:
Keresztezési terv Az összetevő családok
százalékos megoszlásának terjedelme

19. Sor került a magról nyert anyag további
vegetatív szaporítására?

Igen ☐ Nem ☐

Szaporítás módja: Szaporítási
ciklusok száma:

20. Egyéb vonatkozó információ:

21. Szállító neve és címe:

Hivatalos
testület neve és
címe:

Hivatalos testület
bélyegzője:

Dátum:

Tisztviselő neve:

Aláírás:

C.

**Alap származási igazolvány minta a klónokból és klónok keverékeiből
származó szaporítóanyagokhoz**

A Tanács 1999/105/EK irányelve szerint kiadva

TAGÁLLAM:	IGAZOLVÁNY	SZÁMA
MAGYARORSZÁG/HUNGARY	EK:/HU/000000000	

Igazoljuk, hogy az alábbiakban ismertetett erdészeti szaporítóanyag-előállítás a következők szerint történt:

az EK irányelv alapján ☐
átmeneti intézkedés alatt ☐

1. a) Botanikai név:

b) Klón vagy klónkeverék neve:

2. Szaporítóanyag

jellege:

Növényi rész ☐
Ültetési anyag ☐

3. Szaporítóanyag

kategóriája:

Kiemelt ☐
Vizsgált ☐

4. Alapanyag

típusa:

Klón ☐
Klón keverék ☐

5. Erdőgazdálkodási cél:

6. Alapanyag országos nyilvántartási számkódja vagy azonosítója a nemzeti nyilvántartásban:

7. (ahol ☐ Nem ☐ Ismeretlen ☐
szükséges) Természetes ☐ természetes előfordulás

előfordulás ☐
Őshonos ☐ Nem ☐
őshonos

8. Alapanyag eredete (a nem természetes előfordulású/nem őshonos anyagoknál, ha ismert):

9. Alapanyag származási országa és körzete vagy helye:

Származás (Rövid cím):

10. Alkalmaztak genetikai módosítást az Igen ☐ Nem ☐
alapanyag előállítás során?

11. a) Szaporítás módja

.....

b) Szaporítási ciklusok száma:

.....

12. Szaporítóanyag mennyisége:

13. A bizonyítványban szereplő anyag egy korábbi EK Bizonyítványban

szereplő nagyobb tétel felosztásának Igen ☐ Nem ☐
eredménye?

Előző bizonyítvány száma Eredeti tétel
mennyisége:

14. Csemetekertben töltött
idő hossza:

15. Klónkeverékeknél:

Klónok száma a Az összetevő klónok százalékos
keverékben: megoszlásának terjedelme:

16. Egyéb vonatkozó információ:

17. Szállító neve és címe:

Hivatalos
testület neve és
címe:

Hivatalos testület
bélyegzője:

Tisztviselő neve:

Dátum:

Aláírás:

D.

Erdészeti szaporítóanyag szállítói származási bizonylat

☐ Alapanyag: ☐ mag/makk ☐ toboz ☐ simadugvány
☐ gyökérdugvány ☐ zölddugvány
☐ karó/bot/csúcsrügyes dugvány ☐ állomány alóli csemete ☐
 egyéb

VAGY

☐ Ültetési anyag

Fell

☐ érte

☐ tov

☐ erd

☐ visz

Kiállító, szállító neve Cím: Engedély száma:										Átvevő, vásárló Cím: Engedély száma:			
Tétel- szám	Alap szárma- zási iga- zolvány száma	Faj, fajta neve, kódja			EU kate- gória	Erdő- gazdálk. célja	Alapanyag típusa		Szaporító anyag- forrás	Ős- ho- nos- ság	GMO	Kor	
	Szemle- jegyző- könyv száma	latin	magya	kód					Neve				Kódja
1					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE EGYÉB	MF	ÁLL		1 2 3	igen		
							MÜ	TSZ		4			nem
							KL	KLK		5			
2					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE EGYÉB	MF	ÁLL		1 2 3	igen		
							MÜ	TSZ		4			nem
							KL	KLK		5			
3					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE EGYÉB	MF	ÁLL		1 2 3	igen		
							MÜ	TSZ		4			nem
							KL	KLK		5			
4					SZAZ KIVÁ	TCE	MF	ÁLL		1 2 3	igen		
							MÜ	TSZ					

					KIEM VIZSG	EGYÉB	KL	KLK		4 5	nem	
5					SZAZ KIVÁ KIEM VIZSG	TCE EGYÉB	MF MŰ KL	ÁLL TSZ KLK		1 2 3 4 5	igen nem	

Átvevő aláírása:

Kelt:

Átadó aláír

E.
Szaporítási/forgalmazási napló

Fafaj/fajta:													
Táblaszám:						Parcellaszám:				OMMI szemlejegye			
Szaporítás						Alapanyag szig. szám:				Ültetési anyag szig. szám:			
										Aktuális év			
										Kor			
										Választék			
Szaporító alapanyag: mag sdv, gydv, zdv, cskdv, bdv, csemete, állomány alóli csemete egyéb:						Szaporítás ideje: Származási kateg./kód KMA VMA KKL/VKL KMP/VMP SZAZ táj: községhatár:				Szap.anyag mennyisége: Ágyak száma: Sorok száma: Bruttó terület: Nettó terület: Összes fm:			
Év-járat	Dátum	Bevétel méretenként					Szárm. ig.	Kiadás méretenként					k
						össze:	sza					össze:	

A szaporítási naplón használható mértékegységek: kg, m, db

8. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez

Kategóriák, amelyekben a különböző típusú kiindulóanyagokból nyert szaporítóanyag forgalmazható

Alapanyag típusa	Erdészeti szaporítóanyagok kategóriái (Címke színe, ha színes címkét vagy dokumentumot használnak)			
	Azonosító származási (Sárga)	Kiválasztott (Zöld)	Kiemelt (Rózsaszín)	Vizsgált (Kék)
Magforrás	X			
Állomány	X	X		X
Magtermesztő ültetvény			X	X
Testvérvonalak szülei			X	X
Klón			X	X
Klóncsoport			X	X

TARTALOMJEGYZÉK

110/2003. (X. 21.) FVM rendelet	1
az erdészeti szaporítóanyagokról	1
I. Fejezet	1
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK	1
A rendelet célja és alkalmazási köre	1
Fogalm meghatározások	2
Az erdészeti szaporítóanyag minősítési (certifikációs) rendszer	5
II. Fejezet	6
A SZAPORÍTÓANYAGOK ELŐÁLLÍTÁSA, MINŐSÍTÉSE, FORGALOMBA HOZATALA	6
Származási körzetek elhatárolása	6
Szaporítóanyag kategóriák	6
A fajtahasználat és szaporítóanyag forgalomba hozatal feltételei	7
Géngyűjtemények, nemesítői törzsállományok	9
Törzsültetvények elfogadása, szaporítási fokozatok	9
Törzsültetvények létesítése, fenntartása, minősítése és megszüntetése	10
A szaporítóanyag-tételek elkülönítése, megjelölése	12
A szaporító alapanyag származásigazolása	12
A szaporító alapanyag begyűjtése állományokban	13
Szaporítóanyag termesztés anyatelepen és magtermesztő ültetvényben	14
Ültetési anyag nevelés csemetekertben	15
A szaporítóanyag minősítése (certifikációja) csemetekertben	16
Szaporítóanyagok forgalomba hozatalra előkészítése	17
A készletek nyilvántartásának kötelezettsége	18
Szaporítóanyag forgalomba hozatal	20
Szaporítóanyag export harmadik országba, átszállítás az Európai Unió más tagállamába	20
Átszállítás az Európai Unió valamely tagállamából	21
Import harmadik országból	22
III. Fejezet	23
AZ ELLENŐRZÉS SZABÁLYAI	23
IV. Fejezet	24
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK	24
1. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendeletre	24
A. RÉSZ	24
Az Európai Unióban erdészeti célokból fontos fajok és mesterséges hibridek	24
B. RÉSZ	25

Magyarországon erdőgazdálkodási szempontból fontos fajok és mesterséges hibridek	25
2. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	26
Származási körzetek és importelőírások	26
A) Származási körzetek elhatárolása az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fafajok számára	26
Származási körzetekKocsányos tölgy és vöröstölgy fafajra	26
Származási körzetekBükk, kocsánytalan tölgy, molyhos tölgy, cser és magaskőris fafajokra	28
Származási körzetekFehérnyár, fehérfűz, mézgás éger és magyar (keskenylevelű) kőris fafajokra	29
B) Átszállítás vagy import esetén javasolt származási területek	30
C) Felhasználási javaslatok	31
3. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	32
A vizsgált szaporítóanyag kibocsátására alkalmas szaporítóanyag-források elismerésének szakmai követelményei	32
4. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	36
A vizsgált szaporítóanyag elismerése céljára beállított összehasonlító vizsgálatok követelményei	36
5. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	46
Erdészeti törzsültetvények létesítésének, minősítésének és fenntartásának szakmai követelményei	46
6. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	57
A)Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok vetőmag tételeivel szembeni követelmények	57
B)Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek növényi részeivel szembeni követelmények	57
C)A fásdugványokkal vagy csemetékkel szaporított Populus fajok külső minőségi szabványainak előírásai	58
D)Az 1. számú melléklet A. részében felsorolt fajok és mesterséges hibridek ültetési anyagával szembeni követelmények	58
E)A mediterrán éghajlatú régiók végső felhasználói számára forgalmazott ültetési anyagokkal szembeni követelmények	59

F)Tájékoztató külső tulajdonsági elvárások a „kereskedelemben szokásos minőség” körülhatárolására a 19. §-ban meghatározott esetekre	59
7. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	64
A.Alap származási igazolvány minta a magforrásokból és állományokból származó szaporítóanyagokhoz	65
B.Alap származási igazolvány minta a magtermesztő ültetvényekről és testvérvonalak szüleitől származó szaporítóanyagokhoz	66
C.Alap származási igazolvány minta a klónokból és klónok keverékeiből származó szaporítóanyagokhoz	67
D.Erdészeti szaporítóanyag szállítói származási bizonylat	69
E.Szaporítási/forgalmazási napló	70
8. számú melléklet a 110/2003. (X. 21.) FVM rendelethez	70
Kategóriák, amelyekben a különböző típusú kiindulóanyagokból nyert szaporítóanyag forgalmazható	71